मन की बात 100
MANN KI BAAT 100

मन की बात

खंड ४

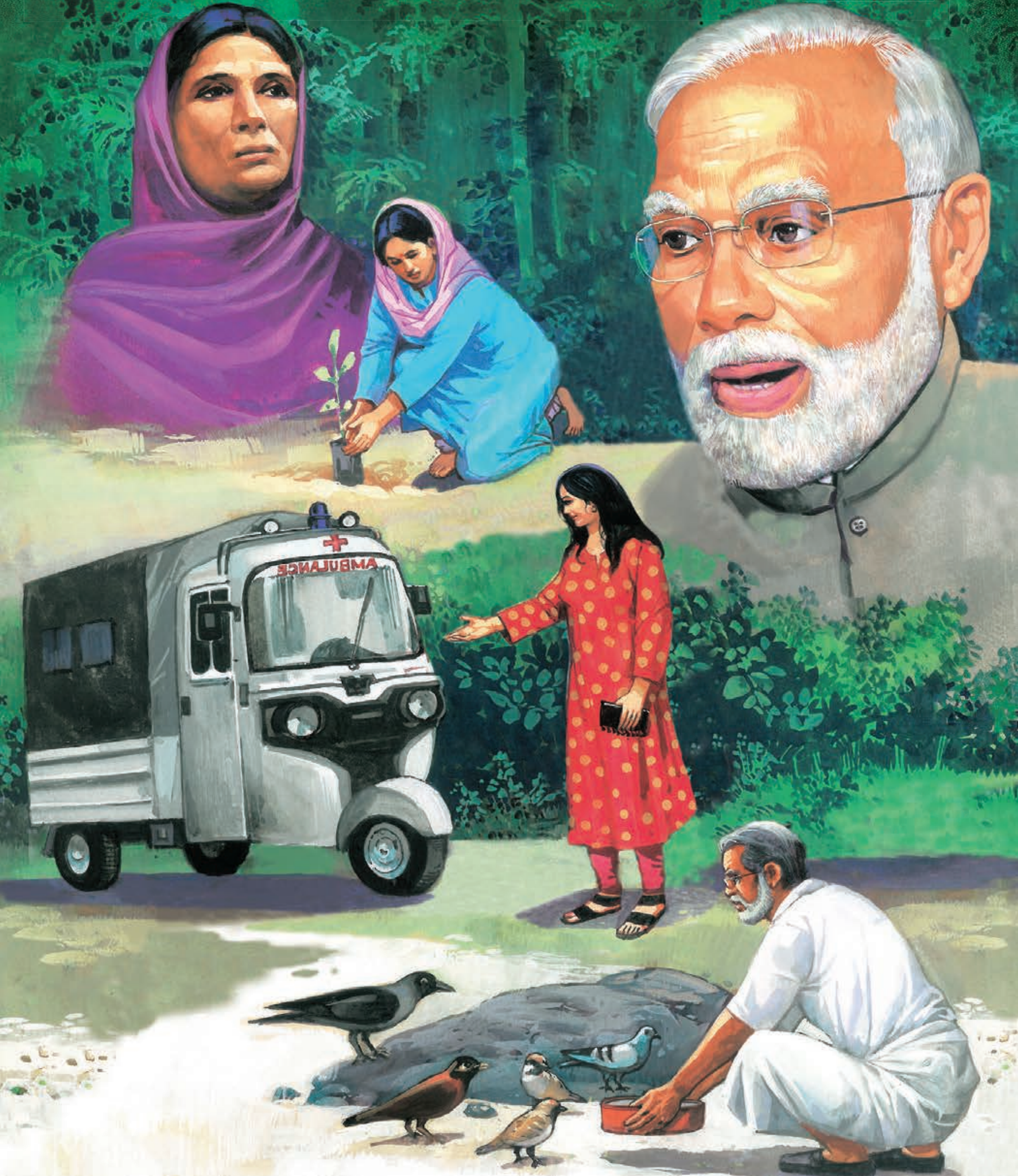

MANN KI BAAT
VOL.4

Script Writers
Sarda Mohan and Shashi Mukherjee

Illustrations and Cover Art
Dilip Kadam

Assistant Artist
Ravindra Mokate

Layout Artist
Tarangini Mukherjee

Edited and Produced by
Amar Chitra Katha

Published by
Amar Chitra Katha Pvt. Ltd

MARATHI

ISBN – 978-81-19596-08-9

Amar Chitra Katha Pvt. Ltd, July 2023

© Ministry of Culture, Govt of India, July 2023
All rights reserved. This book is sold subject to the condition that the publication may not be reproduced, stored in a retrieval system (including but not limited to computers, disks, external drives, electronic or digital devices, e-readers, websites), or transmitted in any form or by any means (including but not limited to cyclostyling, photocopying, docutech or other reprographic reproductions, mechanical, recording, electronic, digital versions) without the prior written permission of the publisher, nor be otherwise circulated in any form of binding or cover other than that in which it is published and without a similar condition being imposed on the subsequent purchaser.

You can now get ACK stories as part of your classroom with ACK Learn, a unique learning platform that brings these stories to your school with a range of workshops. Find out more at www.acklearn.com or write to us at acklearn@ack-media.com.

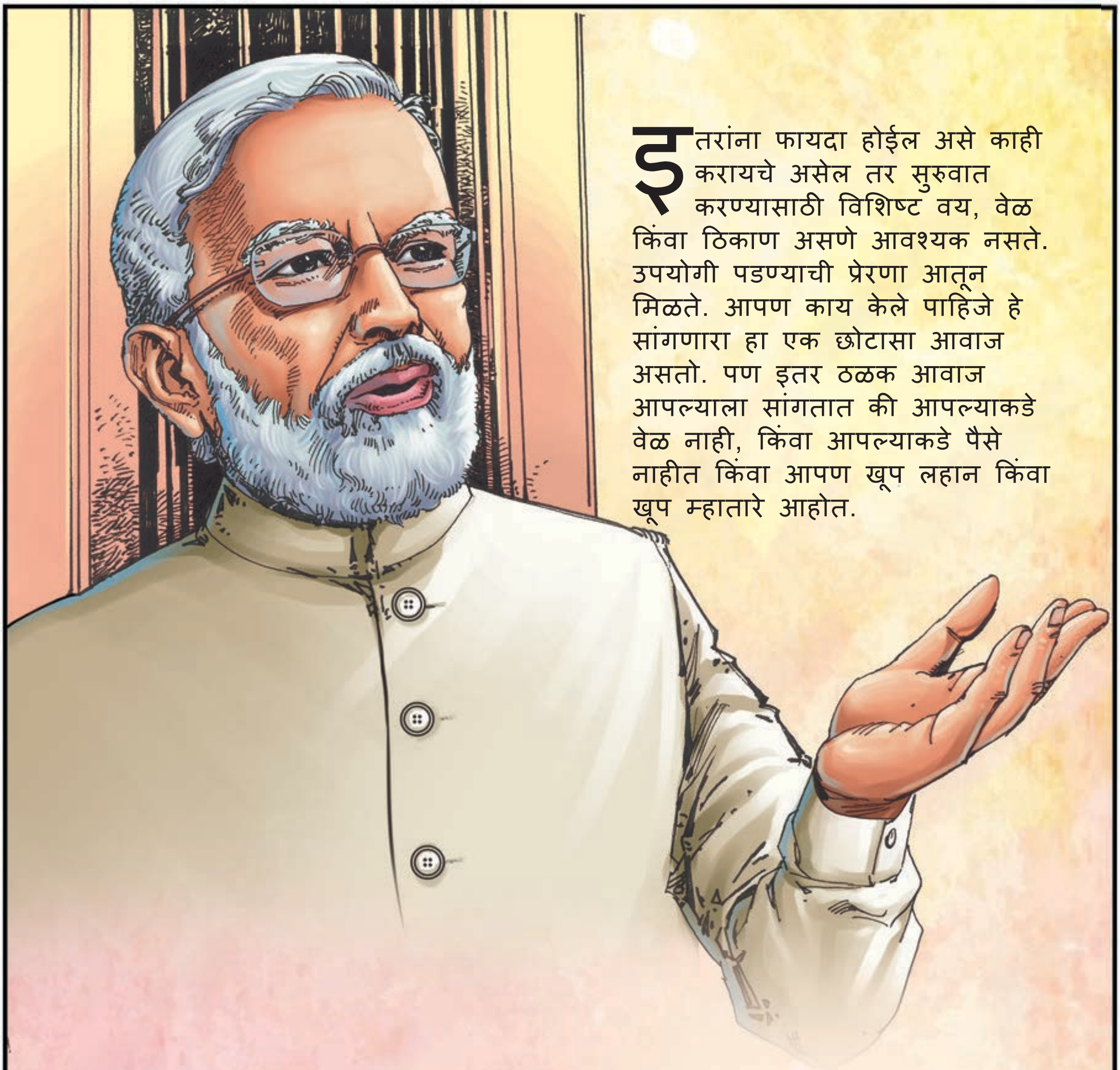

इतरांना फायदा होईल असे काही करायचे असेल तर सुरुवात करण्यासाठी विशिष्ट वय, वेळ किंवा ठिकाण असणे आवश्यक नसते. उपयोगी पडण्याची प्रेरणा आतून मिळते. आपण काय केले पाहिजे हे सांगणारा हा एक छोटासा आवाज असतो. पण इतर ठळक आवाज आपल्याला सांगतात की आपल्याकडे वेळ नाही, किंवा आपल्याकडे पैसे नाहीत किंवा आपण खूप लहान किंवा खूप म्हातारे आहोत.

या कॉमिकमध्ये तुम्ही अशा लोकांबद्दल वाचू शकाल ज्यांनी त्यांच्या मनातले छोटे छोटे आवाज ऐकले आणि महान गोष्टी केल्या.

एका शाळेत मध्यान्ह भोजन बनवणाऱ्या चंपा देवी यांनी आपल्या गावाला कंपोस्ट खत बनवायला आणि प्रदूषण कमी करायला शिकवले.

रामवीर तंवर यांनी तलावांची साफसफाई आणि जीर्णोद्धार करण्याचे खूप चांगले काम हाती घेतले.

रेग्युलर ॲम्ब्युलेन्सला परवानगी देता येत नसल्याने रस्ते अरुंद असल्याने मानव आणि प्राण्यांसाठी रिक्षा ॲम्ब्युलन्स सुरू करायला कॅफेच्या मालिका राधिका शास्त्री यांनी पुढाकार घेतला.

आणि इतर अनेक, ज्यांनी सोपा मार्ग स्वीकारला नाही पण खडतर रस्त्यावरून चालले, जेणेकरून ते आपल्या सहमानवांसाठी, प्राण्यांसाठी आणि पर्यावरणासाठी काहीतरी उपयुक्त करू शकतील.

अनुक्रमणिका

1	चंपा देवी	3
2	रामवीर तंवर	6
3	ओम प्रकाश सिंह	9
4	राधिका शास्त्री	11
5	चिंतला वेंकट रेड्डी	13
6	संदीप कुमार बडसरा	16
7	सुरेश आणि मैथिली	18
8	दीपमाला पांडे	21
9	श्रीमन नारायणन	24
10	डॉ. कुरेला विठ्ठलाचार्य	27
11	राहुल महाराणा	30

चंपा देवी

**शालेय विद्यार्थ्यांसाठी स्वयंपाक करणारे शासकीय शालेय भोजन कार्यक्रमाचे कर्मचारी*

भाज्यांची साल, पाने आणि उरलेले अन्न एका खास डब्यात का गोळा करत नाहीस? त्याचे कंपोस्टमध्ये रूपांतर होईल जे आपल्या भाजीपाला बागेसाठी चांगले असेल.
खरोखर? धुराचा आम्हाला फारच त्रास होत आहे. तू आम्हाला शिकवणार का?
नक्कीच
चंपा देवीकडून शिकण्याची इच्छा असलेल्या इतर महिलाही होत्या. लवकरच–
या खड्ड्यात आपण स्वयंपाकघरातील कचरा, वाळलेली पाने आणि गवताचा थर टाकणार आहोत. ओल्या कचऱ्याचा एक थर आणि सुक्या कचऱ्याचा एक थर
चंपा देवी यांनी गावातील महिलांना कंपोस्ट खत कसे करावे आणि कचरा जाळणे कसे टाळावे हे शिकवले.
लवकरच तिने कचरा वेगळा करण्यासाठी त्यांना लाल आणि हिरव्या रंगाचे डबे आणले.
स्वयंपाकघरातील कचरा हिरव्या डब्यात आणि सुका कचरा लाल डब्यात ठेवा.
कचरा वेगळा करण्यासाठी मुले खूप उत्सुक आहेत!

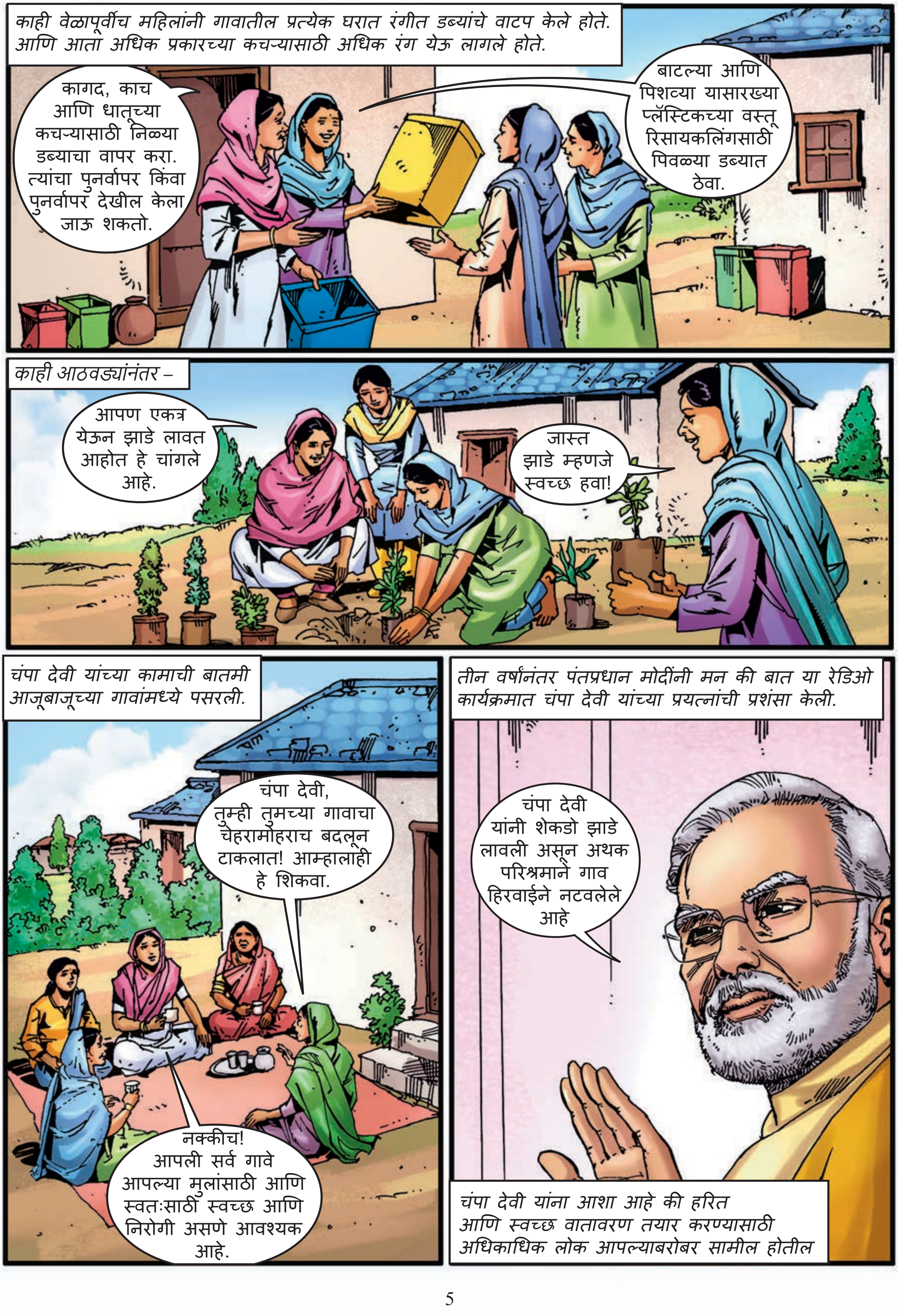
काही वेळापूर्वीच महिलांनी गावातील प्रत्येक घरात रंगीत डब्यांचे वाटप केले होते. आणि आता अधिक प्रकारच्या कचऱ्यासाठी अधिक रंग येऊ लागले होते.
कागद, काच आणि धातूच्या कचऱ्यासाठी निळ्या डब्याचा वापर करा. त्यांचा पुनर्वापर किंवा पुनर्वापर देखील केला जाऊ शकतो.
बाटल्या आणि पिशव्या यासारख्या प्लॅस्टिकच्या वस्तू रिसायकलिंगसाठी पिवळ्या डब्यात ठेवा.
काही आठवड्यांनंतर –
आपण एकत्र येऊन झाडे लावत आहोत हे चांगले आहे.
जास्त झाडे म्हणजे स्वच्छ हवा!
चंपा देवी यांच्या कामाची बातमी आजूबाजूच्या गावांमध्ये पसरली.
चंपा देवी, तुम्ही तुमच्या गावाचा चेहरामोहराच बदलून टाकलात! आम्हालाही हे शिकवा.
नक्कीच! आपली सर्व गावे आपल्या मुलांसाठी आणि स्वतःसाठी स्वच्छ आणि निरोगी असणे आवश्यक आहे.
तीन वर्षांनंतर पंतप्रधान मोदींनी मन की बात या रेडिओ कार्यक्रमात चंपा देवी यांच्या प्रयत्नांची प्रशंसा केली.
चंपा देवी यांनी शेकडो झाडे लावली असून अथक परिश्रमाने गाव हिरवाईने नटवलेले आहे
चंपा देवी यांना आशा आहे की हरित आणि स्वच्छ वातावरण तयार करण्यासाठी अधिकाधिक लोक आपल्याबरोबर सामील होतील

रामवीर तंवर

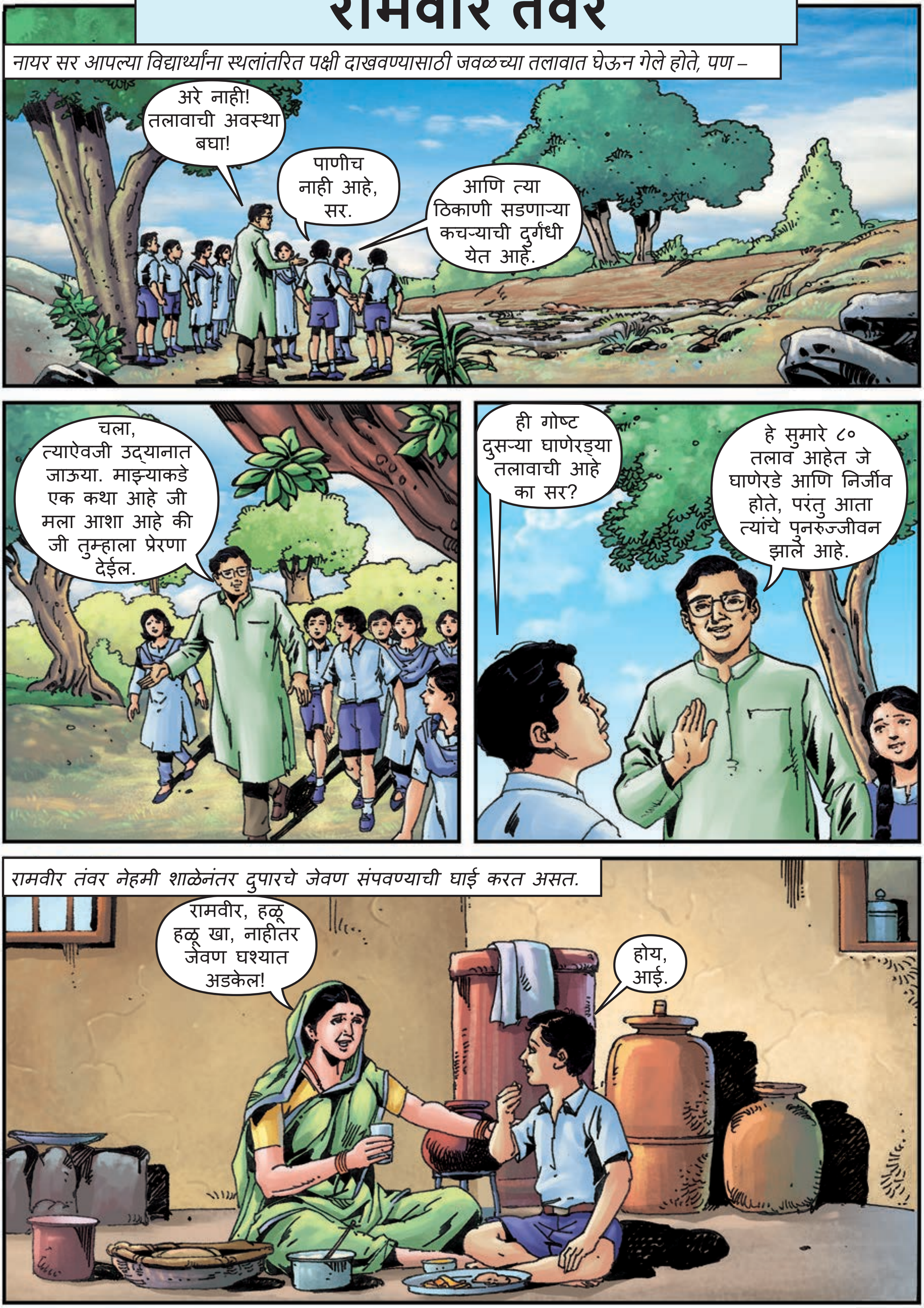
नायर सर आपल्या विद्यार्थ्यांना स्थलांतरित पक्षी दाखवण्यासाठी जवळच्या तलावात घेऊन गेले होते, पण –
अरे नाही! तलावाची अवस्था बघा!
पाणीच नाही आहे, सर.
आणि त्या ठिकाणी सडणाऱ्या कचऱ्याची दुर्गंधी येत आहे.
चला, त्याऐवजी उद्यानात जाऊया. माझ्याकडे एक कथा आहे जी मला आशा आहे की जी तुम्हाला प्रेरणा देईल.
ही गोष्ट दुसऱ्या घाणेरड्या तलावाची आहे का सर?
हे सुमारे ८० तलाव आहेत जे घाणेरडे आणि निर्जीव होते, परंतु आता त्यांचे पुनरुज्जीवन झाले आहे.
रामवीर तंवर नेहमी शाळेनंतर दुपारचे जेवण संपवण्याची घाई करत असत.
रामवीर, हळू हळू खा, नाहीतर जेवण घश्यात अडकेल!
होय, आई.

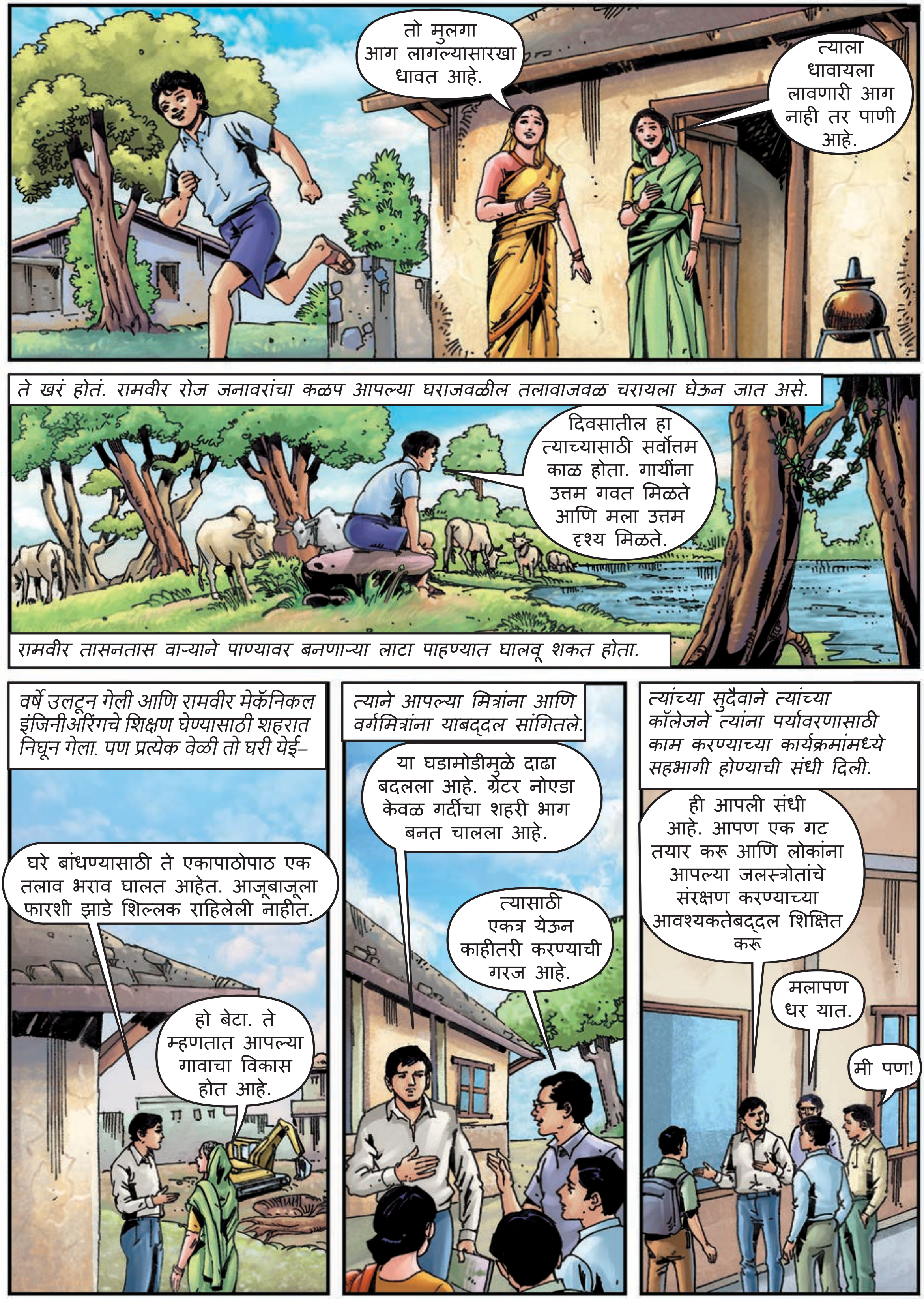
तो मुलगा आग लागल्यासारखा धावत आहे.
त्याला धावायला लावणारी आग नाही तर पाणी आहे.
ते खरं होतं. रामवीर रोज जनावरांचा कळप आपल्या घराजवळील तलावाजवळ चरायला घेऊन जात असे.
दिवसातील हा त्याच्यासाठी सर्वोत्तम काळ होता. गायींना उत्तम गवत मिळते आणि मला उत्तम दृश्य मिळते.
रामवीर तासनतास वाऱ्याने पाण्यावर बनणाऱ्या लाटा पाहण्यात घालवू शकत होता.
वर्षे उलटून गेली आणि रामवीर मेकॅनिकल इंजिनीअरिंगचे शिक्षण घेण्यासाठी शहरात निघून गेला. पण प्रत्येक वेळी तो घरी येई–
घरे बांधण्यासाठी ते एकापाठोपाठ एक तलाव भराव घालत आहेत. आजूबाजूला फारशी झाडे शिल्लक राहिलेली नाहीत.
हो बेटा. ते म्हणतात आपल्या गावाचा विकास होत आहे.
त्याने आपल्या मित्रांना आणि वर्गमित्रांना याबद्दल सांगितले.
या घडामोडीमुळे दाढा बदलला आहे. ग्रेटर नोएडा केवळ गर्दीचा शहरी भाग बनत चालला आहे.
त्यासाठी एकत्र येऊन काहीतरी करण्याची गरज आहे.
त्यांच्या सुदैवाने त्यांच्या कॉलेजने त्यांना पर्यावरणासाठी काम करण्याच्या कार्यक्रमांमध्ये सहभागी होण्याची संधी दिली.
ही आपली संधी आहे. आपण एक गट तयार करू आणि लोकांना आपल्या जलस्त्रोतांचे संरक्षण करण्याच्या आवश्यकतेबद्दल शिक्षित करू
मलापण धर यात.
मी पण!

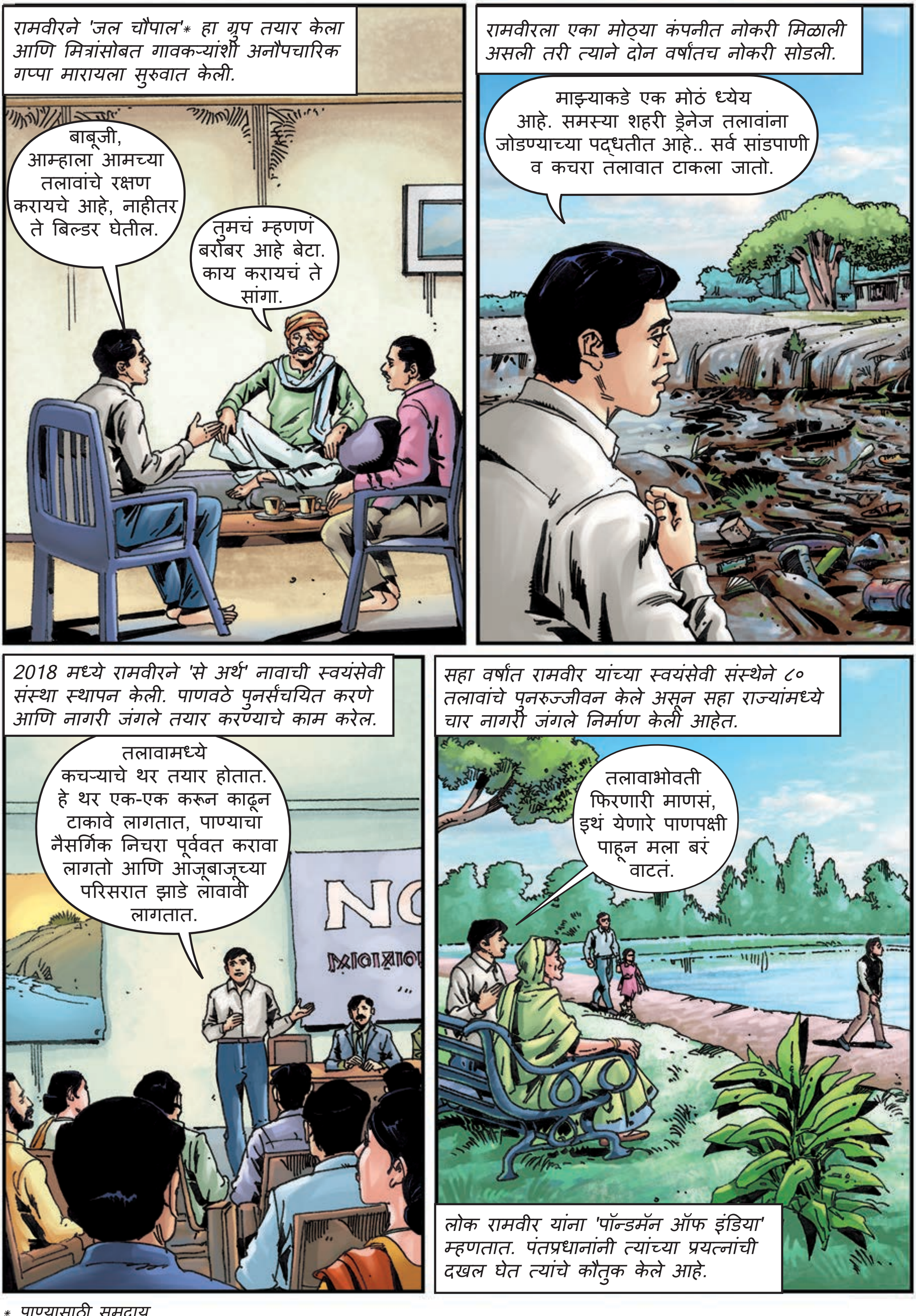
रामवीरने 'जल चौपाल'* हा ग्रुप तयार केला आणि मित्रांसोबत गावकऱ्यांशी अनौपचारिक गप्पा मारायला सुरुवात केली.
बाबूजी, आम्हाला आमच्या तलावांचे रक्षण करायचे आहे, नाहीतर ते बिल्डर घेतील.
तुमचं म्हणणं बरोबर आहे बेटा. काय करायचं ते सांगा.
रामवीरला एका मोठ्या कंपनीत नोकरी मिळाली असली तरी त्याने दोन वर्षांतच नोकरी सोडली.
माझ्याकडे एक मोठं ध्येय आहे. समस्या शहरी ड्रेनेज तलावांना जोडण्याच्या पद्धतीत आहे.. सर्व सांडपाणी व कचरा तलावात टाकला जातो.
2018 मध्ये रामवीरने 'से अर्थ' नावाची स्वयंसेवी संस्था स्थापन केली. पाणवठे पुनर्संचयित करणे आणि नागरी जंगले तयार करण्याचे काम करेल.
तलावामध्ये कचऱ्याचे थर तयार होतात. हे थर एक-एक करून काढून टाकावे लागतात, पाण्याचा नैसर्गिक निचरा पूर्ववत करावा लागतो आणि आजूबाजूच्या परिसरात झाडे लावावी लागतात.
सहा वर्षांत रामवीर यांच्या स्वयंसेवी संस्थेने ८० तलावांचे पुनरुज्जीवन केले असून सहा राज्यांमध्ये चार नागरी जंगले निर्माण केली आहेत.
तलावाभोवती फिरणारी माणसं, इथं येणारे पाणपक्षी पाहून मला बरं वाटतं.
लोक रामवीर यांना 'पॉन्डमॅन ऑफ इंडिया' म्हणतात. पंतप्रधानांनी त्यांच्या प्रयत्नांची दखल घेत त्यांचे कौतुक केले आहे.

* पाण्यासाठी समुदाय

ओम प्रकाश सिंह

* *ग्रामीण व दुर्गम भागात शासकीय सेवा पोहोचविण्यासाठी भौतिक सुविधा*

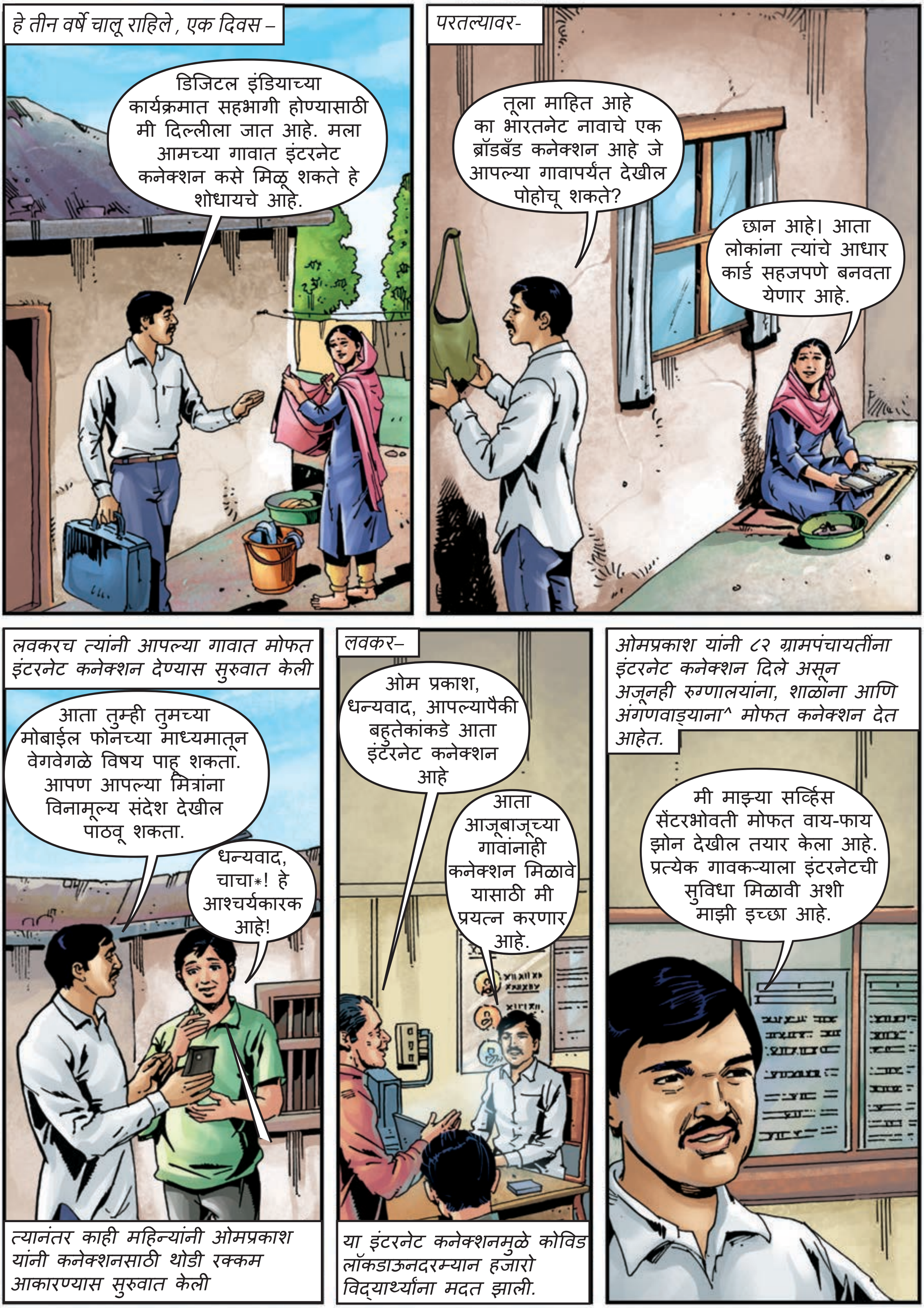

*हिंदीत काका

^ ग्रामीण माता व बालसंगोपन केंद्र

राधिका शास्त्री

दहावीच्या मुलाला दवाखान्यात घेऊन जाणारी रुग्णवाहिका पाहून सर्व मुले शाळेसमोर एकत्र उभी होती.
बिचारा राऊळ! क्रिकेट खेळताना त्याचा पाय घसरला असे दिसते.
ते म्हणतात की हे फ्रॅक्चर असू शकते. तसेही रुग्णवाहिका त्याला लवकरच रुग्णालयात घेऊन जाईल.
होय, तो पाच मिनिटांत तिथे पोहोचेल. पण रुग्णवाहिका सक्षम नसेल तर? रुग्णवाहिका रुग्णापर्यंत वेळेत पोहोचली नाही तर? कुन्नूरमध्ये राधिका शास्त्री यांनी हाच अनुभव घेतला.
राधिका शास्त्री यांनी बेंगळुरूमध्ये ३० वर्षे काम केले होते. आता तिने कुन्नूरमध्ये एक कॅफे उघडला होता
शाकाहारी कॅफे चालणार नाही असं लोक मला सांगतात. पण मला विश्वास आहे की चालेल.
कॅफे डायमने स्वत:ची एक अढळ प्रतिष्ठा निर्माण केली, आणि राधिकाचे मन इतर समस्यांकडे वळले.
ती रुग्णवाहिका अरुंद वाटेवरून जाऊ शकत नाही. त्यांना पेशंटला खाली आणावं लागेल!

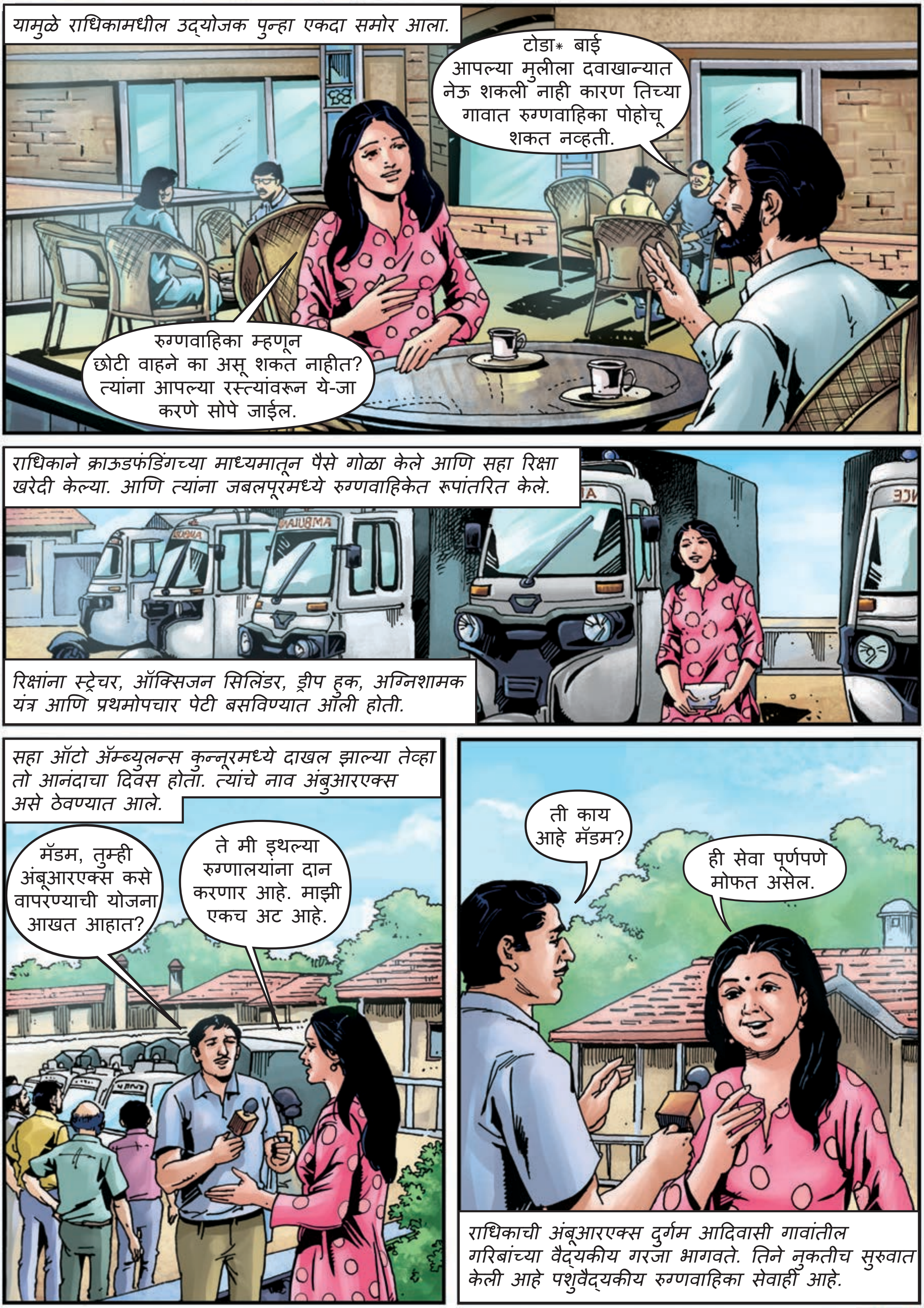

*नीलगिरी मध्ये राहणारी एक जमात

चिंतला वेंकट रेड्डी

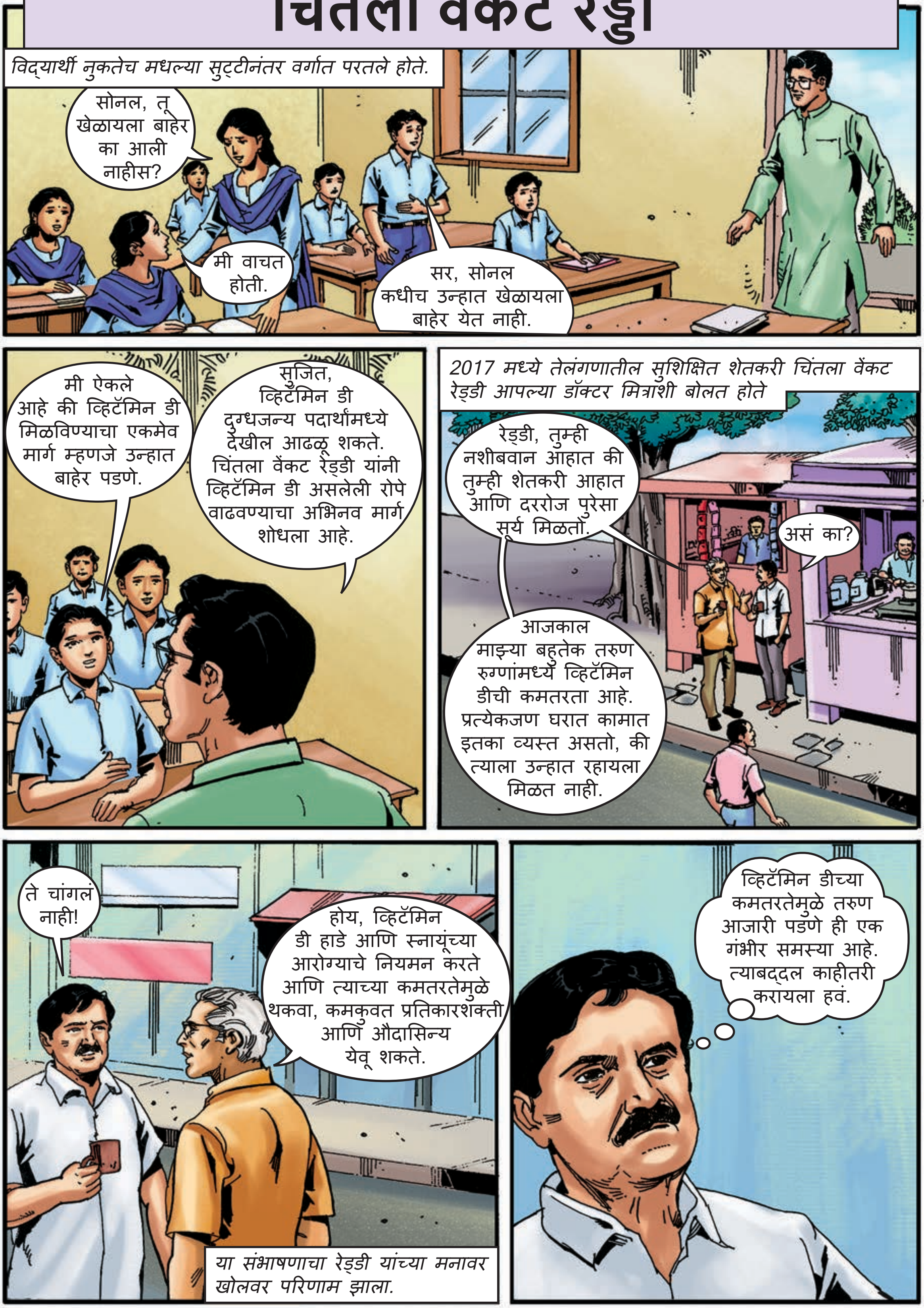
विद्यार्थी नुकतेच मधल्या सुट्टीनंतर वर्गात परतले होते.
सोनल, तू खेळायला बाहेर का आली नाहीस?
मी वाचत होती.
सर, सोनल कधीच उन्हात खेळायला बाहेर येत नाही.
मी ऐकले आहे की व्हिटॅमिन डी मिळविण्याचा एकमेव मार्ग म्हणजे उन्हात बाहेर पडणे.
सुजित, व्हिटॅमिन डी दुग्धजन्य पदार्थांमध्ये देखील आढळू शकते. चिंतला वेंकट रेड्डी यांनी व्हिटॅमिन डी असलेली रोपे वाढवण्याचा अभिनव मार्ग शोधला आहे.
2017 मध्ये तेलंगणातील सुशिक्षित शेतकरी चिंतला वेंकट रेड्डी आपल्या डॉक्टर मित्राशी बोलत होते
रेड्डी, तुम्ही नशीबवान आहात की तुम्ही शेतकरी आहात आणि दररोज पुरेसा सूर्य मिळतो.
असं का?
आजकाल माझ्या बहुतेक तरुण रुग्णांमध्ये व्हिटॅमिन डीची कमतरता आहे. प्रत्येकजण घरात कामात इतका व्यस्त असतो, की त्याला उन्हात रहायला मिळत नाही.
ते चांगलं नाही!
होय, व्हिटॅमिन डी हाडे आणि स्नायूंच्या आरोग्याचे नियमन करते आणि त्याच्या कमतरतेमुळे थकवा, कमकुवत प्रतिकारशक्ती आणि औदासिन्य येवू शकते.
या संभाषणाचा रेड्डी यांच्या मनावर खोलवर परिणाम झाला.
व्हिटॅमिन डीच्या कमतरतेमुळे तरुण आजारी पडणे ही एक गंभीर समस्या आहे. त्याबद्दल काहीतरी करायला हवं.

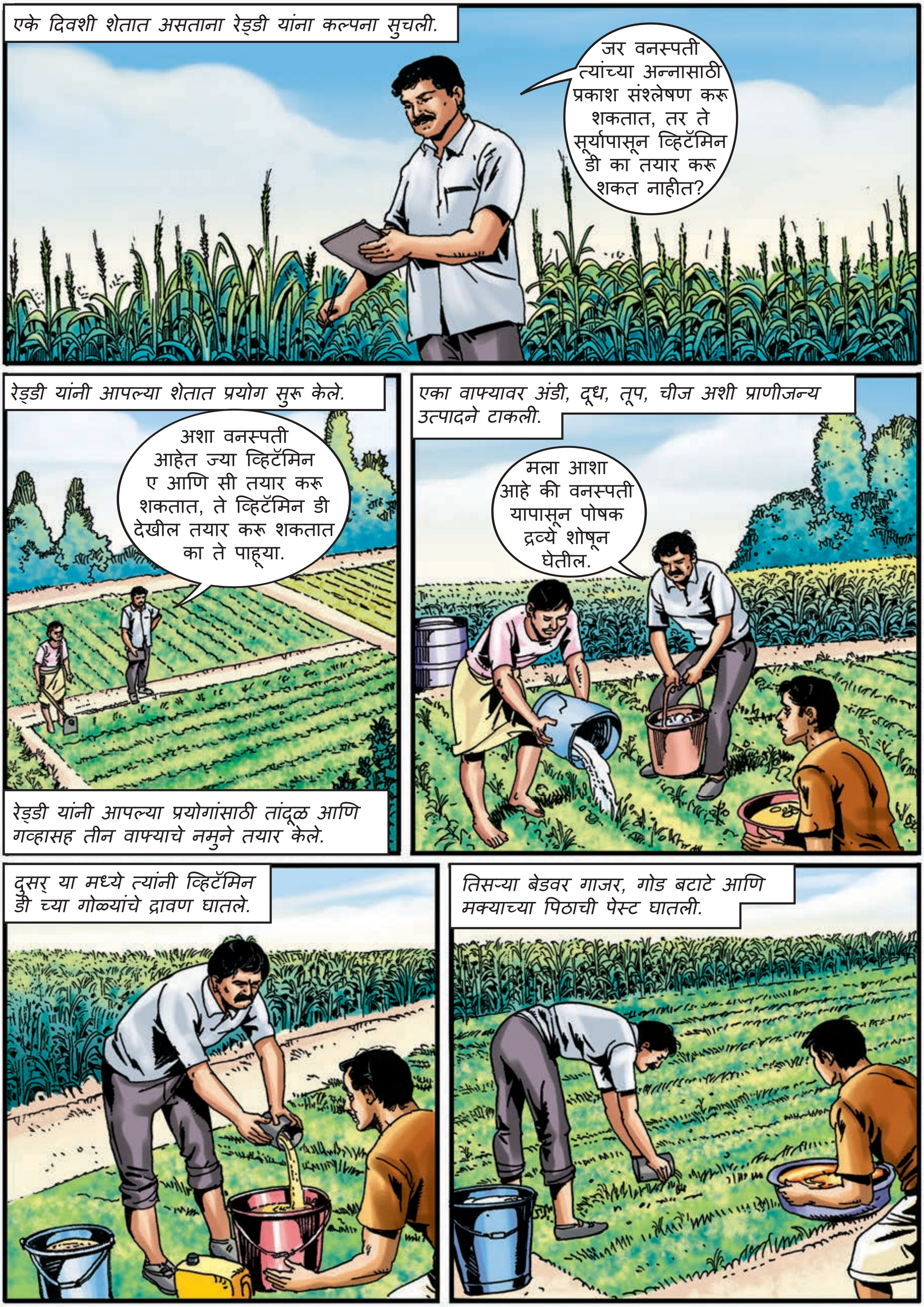
एके दिवशी शेतात असताना रेड्डी यांना कल्पना सुचली.
जर वनस्पती त्यांच्या अन्नासाठी प्रकाश संश्लेषण करू शकतात, तर ते सूर्यापासून व्हिटॅमिन डी का तयार करू शकत नाहीत?
रेड्डी यांनी आपल्या शेतात प्रयोग सुरू केले.
अशा वनस्पती आहेत ज्या व्हिटॅमिन ए आणि सी तयार करू शकतात, ते व्हिटॅमिन डी देखील तयार करू शकतात का ते पाहूया.
रेड्डी यांनी आपल्या प्रयोगांसाठी तांदूळ आणि गव्हासह तीन वाफ्याचे नमुने तयार केले.
एका वाफ्यावर अंडी, दूध, तूप, चीज अशी प्राणीजन्य उत्पादने टाकली.
मला आशा आहे की वनस्पती यापासून पोषक द्रव्ये शोषून घेतील.
दुसर् या मध्ये त्यांनी व्हिटॅमिन डी च्या गोळ्यांचे द्रावण घातले.
तिसऱ्या बेडवर गाजर, गोड बटाटे आणि मक्याच्या पिठाची पेस्ट घातली.

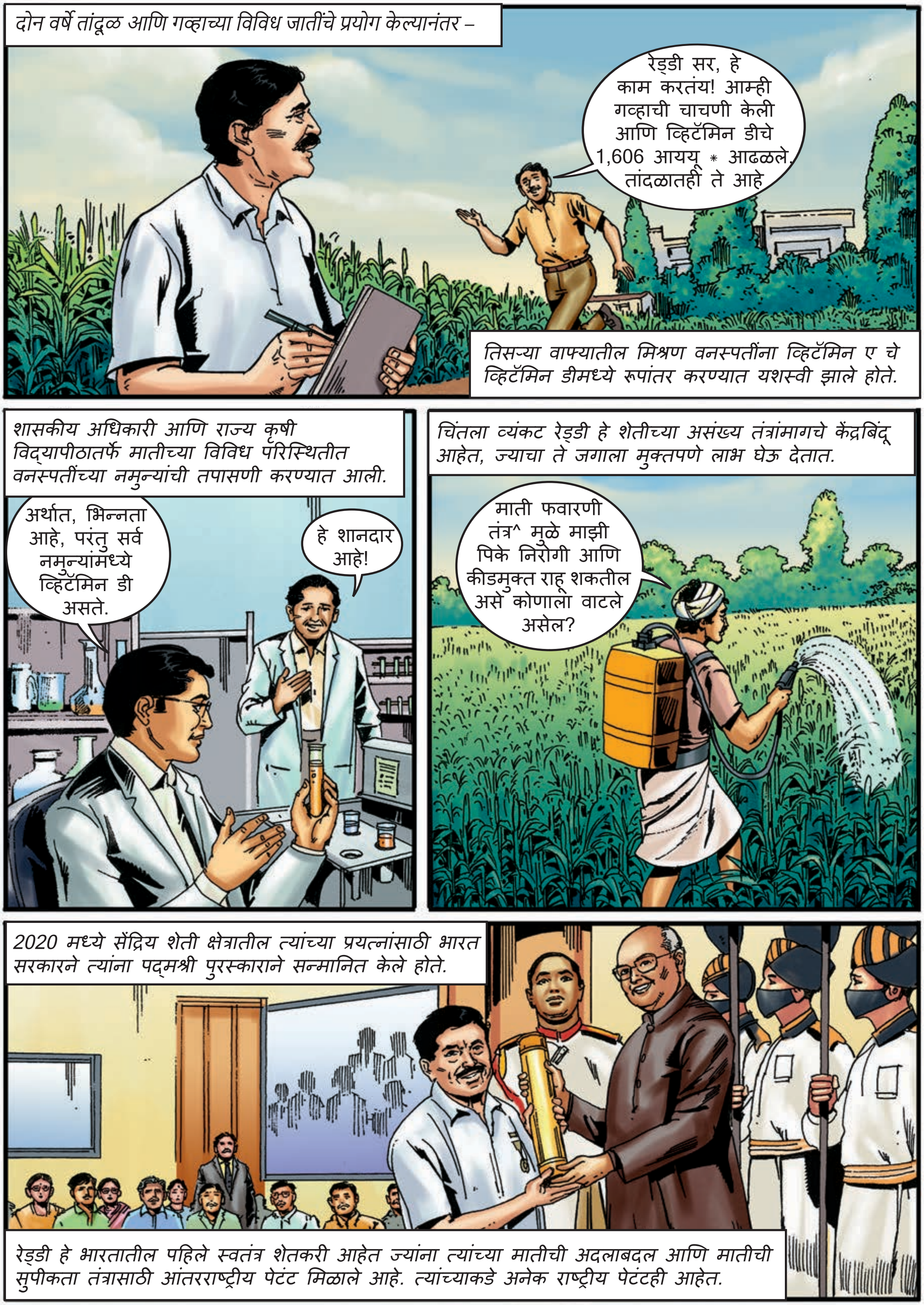

*आंतरराष्ट्रीय युनिट्स
^सीव्हीआर (चिंतला वेंकट रेड्डी) माती तंत्र म्हणून ओळखले जाते

** एक तंत्र जिथे सुपीकता सुधारण्यासाठी मातीचा वरचा थर बदलला जातो

संदीप कुमार बडसरा

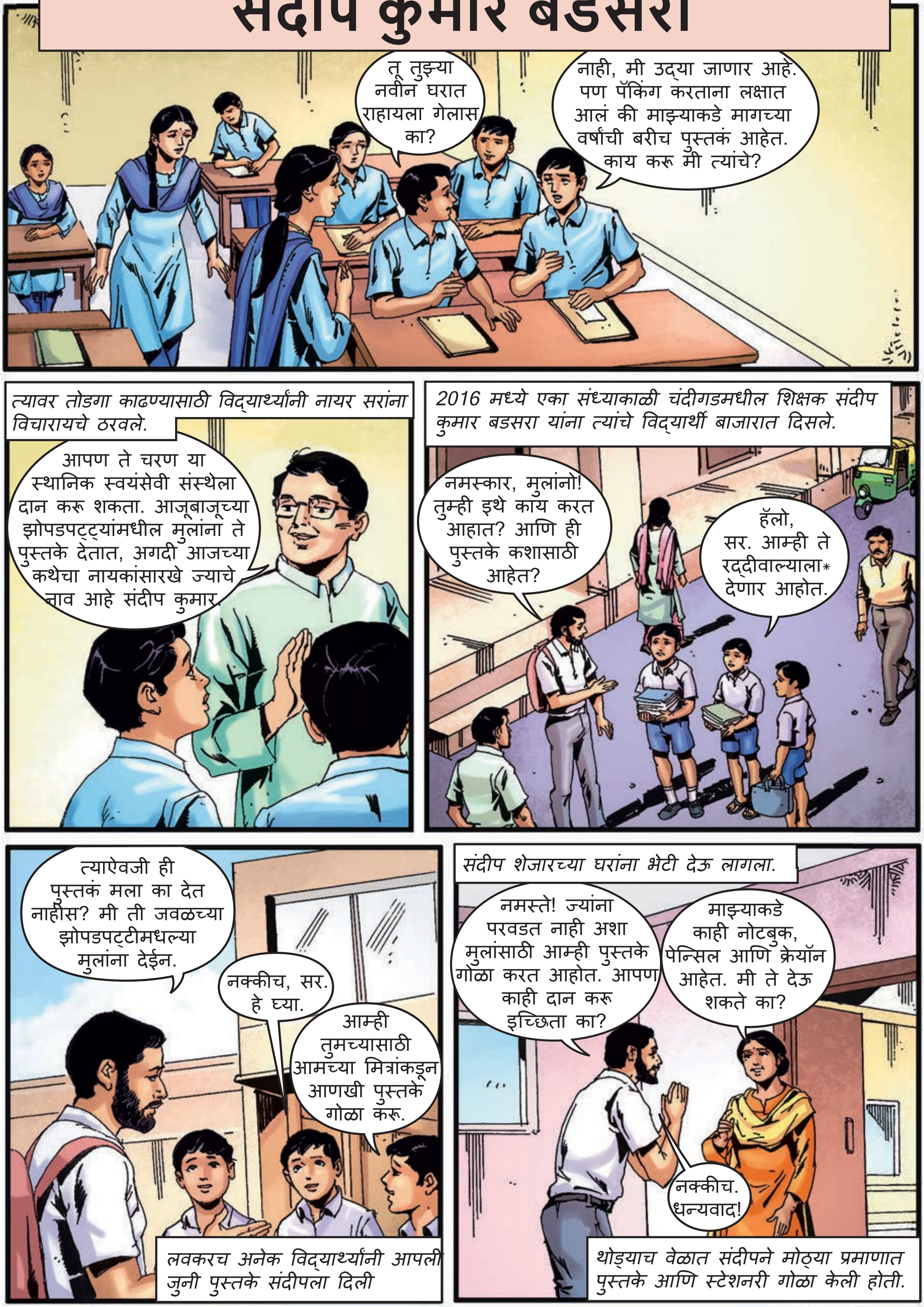

*पुस्तके व वृत्तपत्रे गोळा करणारा भंगार संग्राहक

*हिंदीत वहिनी

^अंकल हिंदी में

सुरेश आणि मैथिली

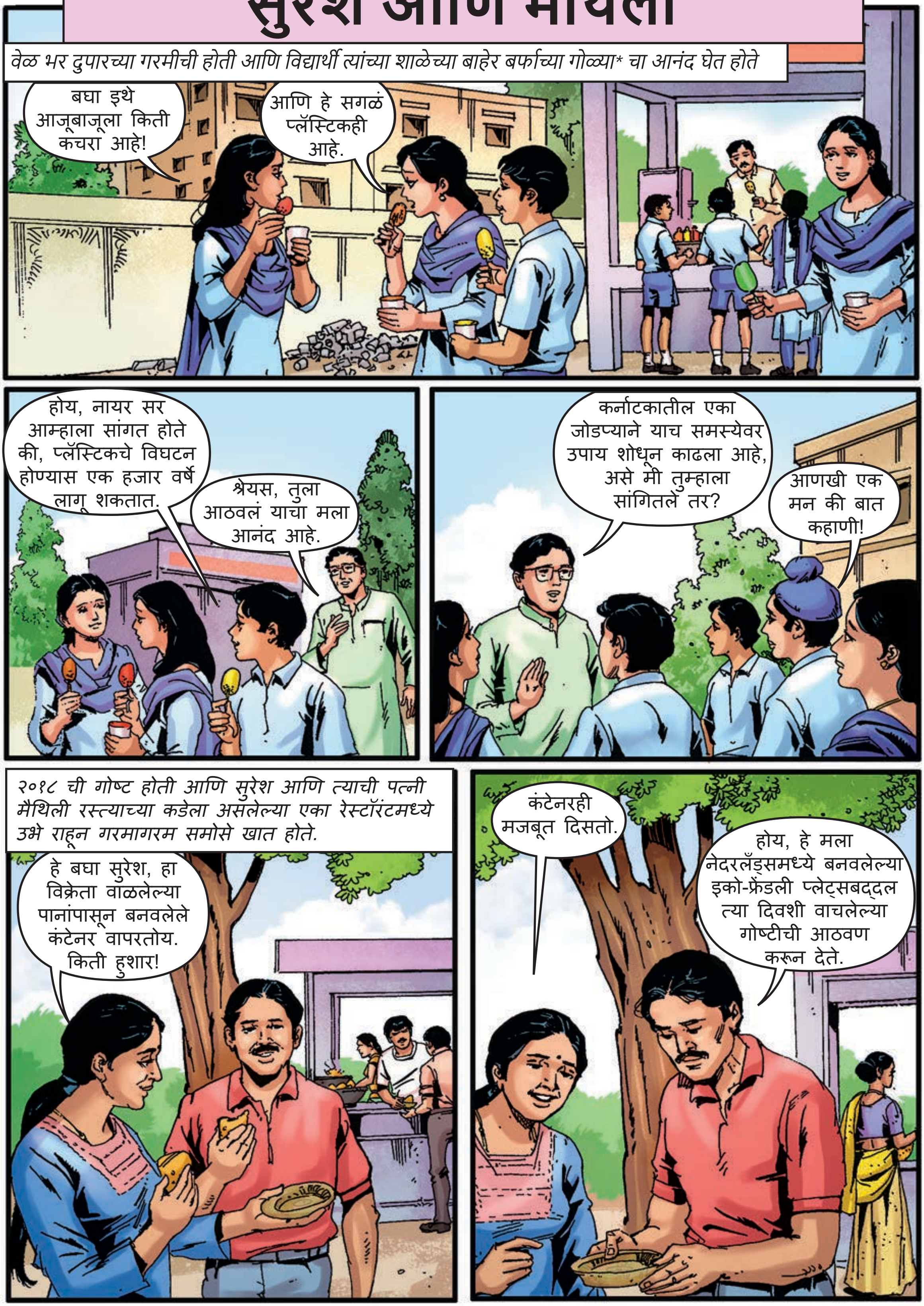

* बर्फाच्या किसात सरबत टाकून केलेला पदार्थ

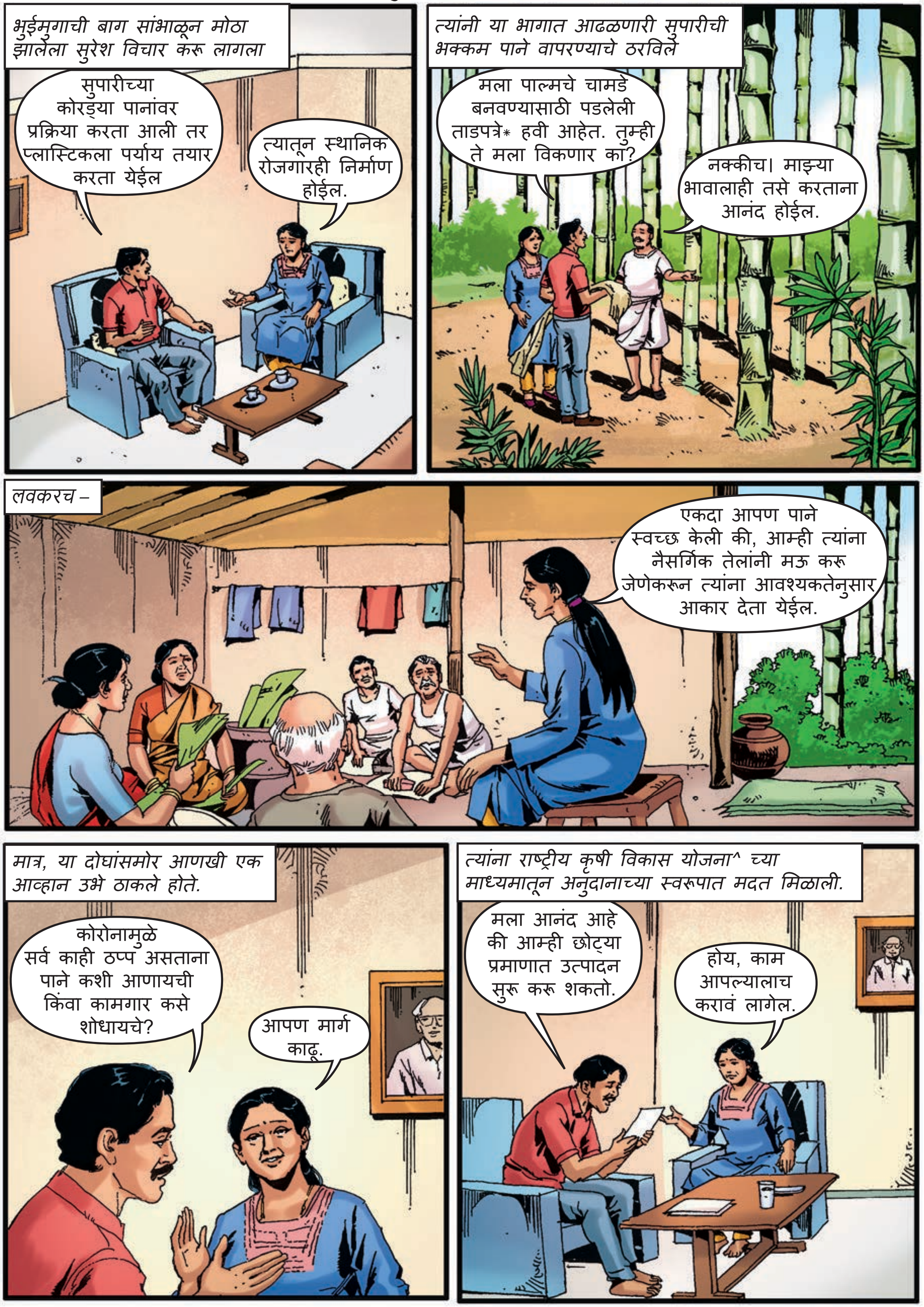

* उत्पादनासाठी वापरली जाणारी संज्ञा

^ शेतीच्या विकासासाठी सरकारी योजना

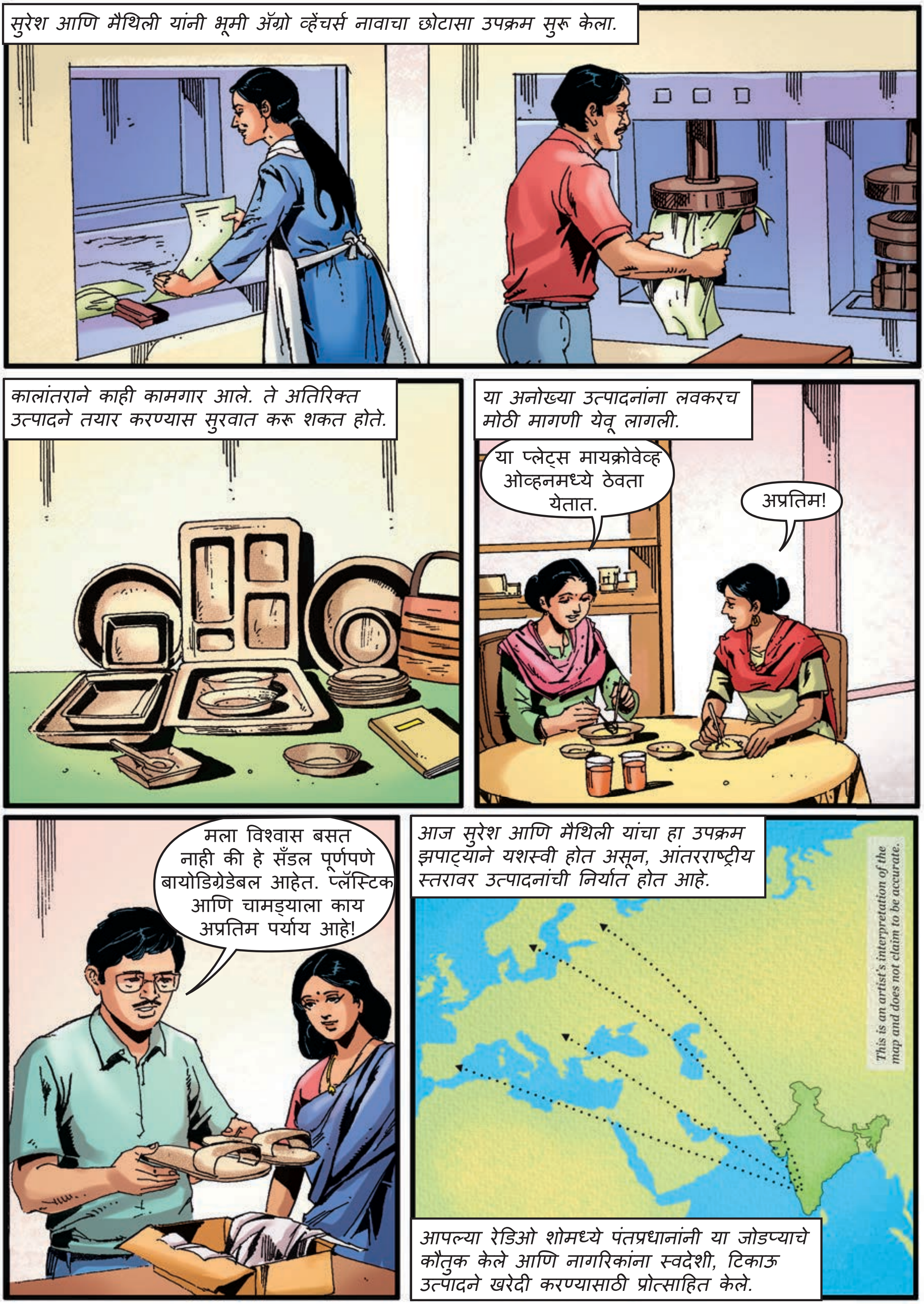
सुरेश आणि मैथिली यांनी भूमी ॲग्रो व्हेंचर्स नावाचा छोटासा उपक्रम सुरू केला.
कालांतराने काही कामगार आले. ते अतिरिक्त उत्पादने तयार करण्यास सुरवात करू शकत होते.
या अनोख्या उत्पादनांना लवकरच मोठी मागणी येवू लागली.
या प्लेट्स मायक्रोवेव्ह ओव्हनमध्ये ठेवता येतात.
अप्रतिम!
मला विश्वास बसत नाही की हे सँडल पूर्णपणे बायोडिग्रेडेबल आहेत. प्लॅस्टिक आणि चामड्याला काय अप्रतिम पर्याय आहे!
आज सुरेश आणि मैथिली यांचा हा उपक्रम झपाट्याने यशस्वी होत असून, आंतरराष्ट्रीय स्तरावर उत्पादनांची निर्यात होत आहे.
This is an artist's interpretation of the map and does not claim to be accurate.
आपल्या रेडिओ शोमध्ये पंतप्रधानांनी या जोडप्याचे कौतुक केले आणि नागरिकांना स्वदेशी, टिकाऊ उत्पादने खरेदी करण्यासाठी प्रोत्साहित केले.

दीपमाला पांडे

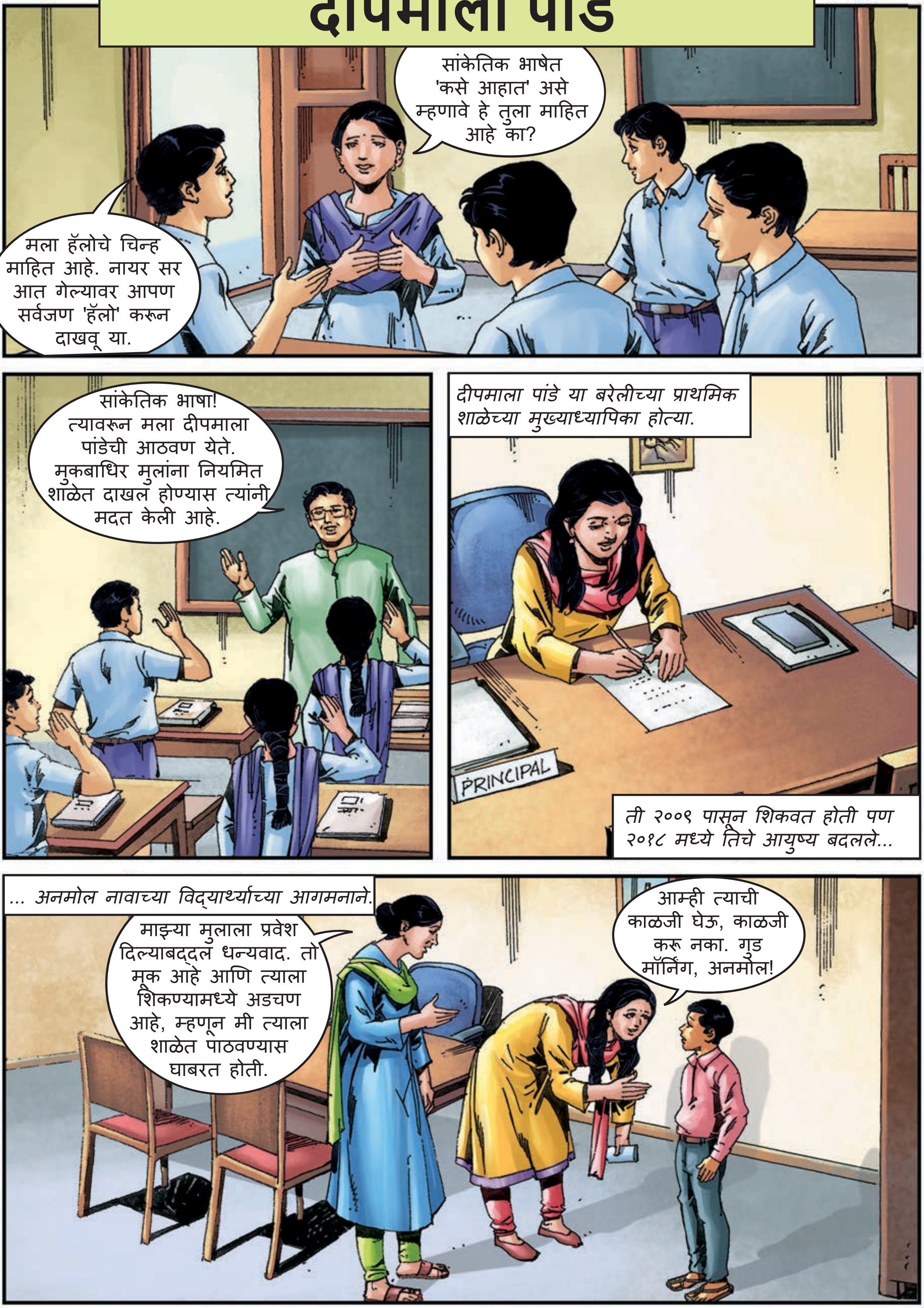

*उत्तर प्रदेशातील शहर

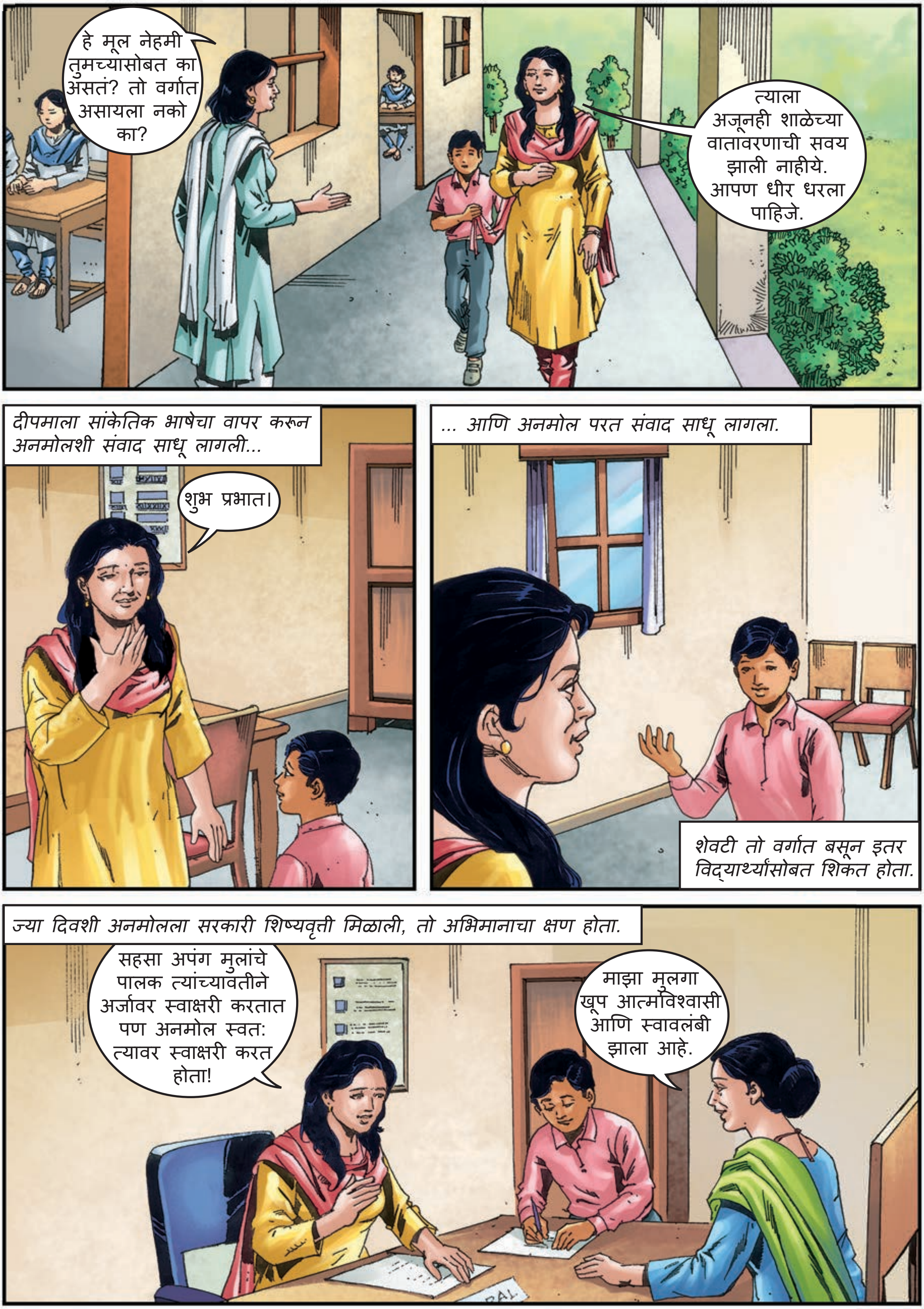
हे मूल नेहमी तुमच्यासोबत का असतं? तो वर्गात असायला नको का?
त्याला अजूनही शाळेच्या वातावरणाची सवय झाली नाहीये. आपण धीर धरला पाहिजे.
दीपमाला सांकेतिक भाषेचा वापर करून अनमोलशी संवाद साधू लागली...
शुभ प्रभात।
... आणि अनमोल परत संवाद साधू लागला.
शेवटी तो वर्गात बसून इतर विद्यार्थ्यांसोबत शिकत होता.
ज्या दिवशी अनमोलला सरकारी शिष्यवृत्ती मिळाली, तो अभिमानाचा क्षण होता.
सहसा अपंग मुलांचे पालक त्यांच्यावतीने अर्जावर स्वाक्षरी करतात पण अनमोल स्वत: त्यावर स्वाक्षरी करत होता!
माझा मुलगा खूप आत्मविश्वासी आणि स्वावलंबी झाला आहे.

*अपंग व्यक्तींचा हक्क कायदा

श्रीमन नारायणन

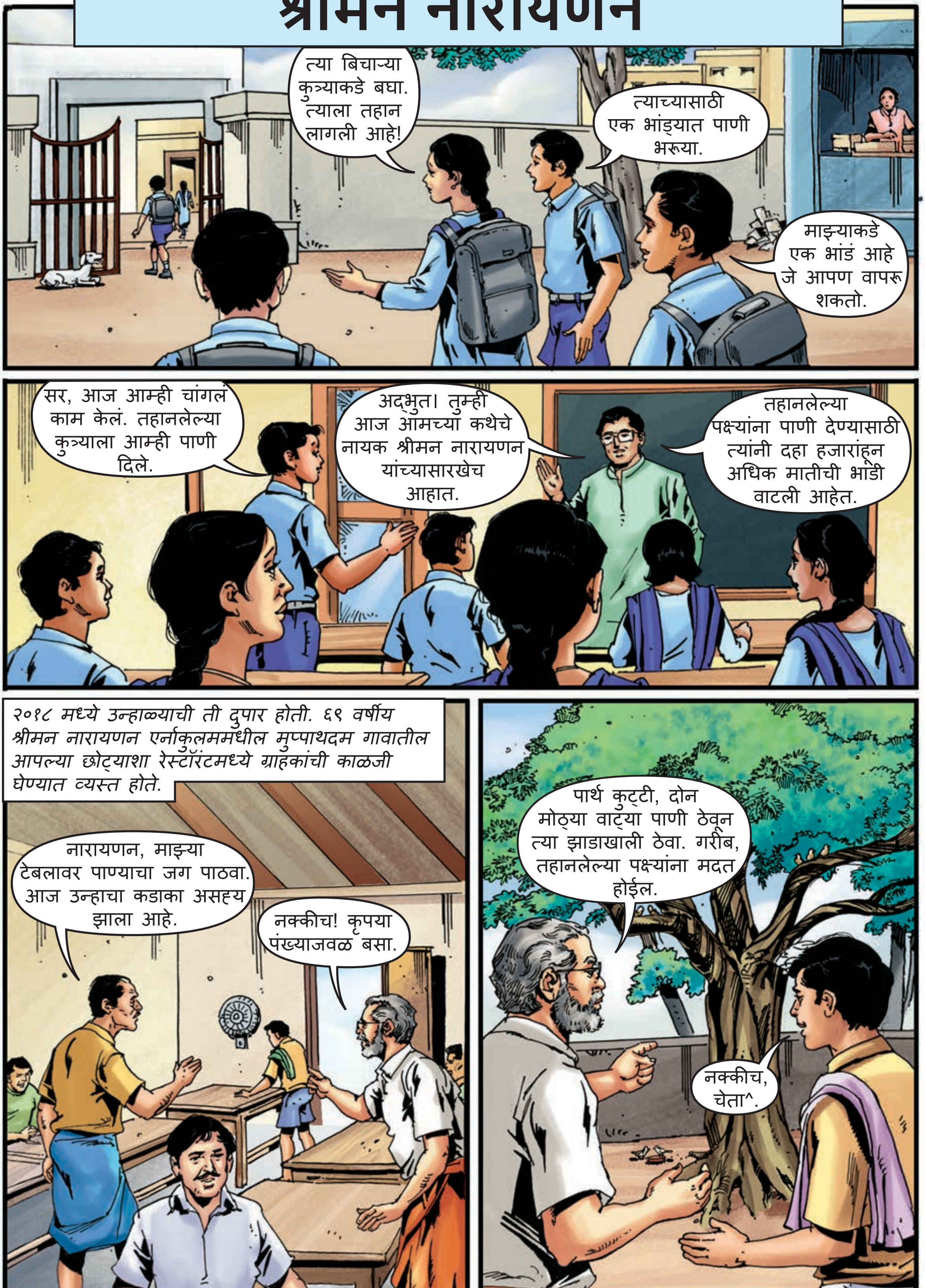

*केरळमधील जिल्हा

^मल्याळम मध्ये मोठा भाऊ

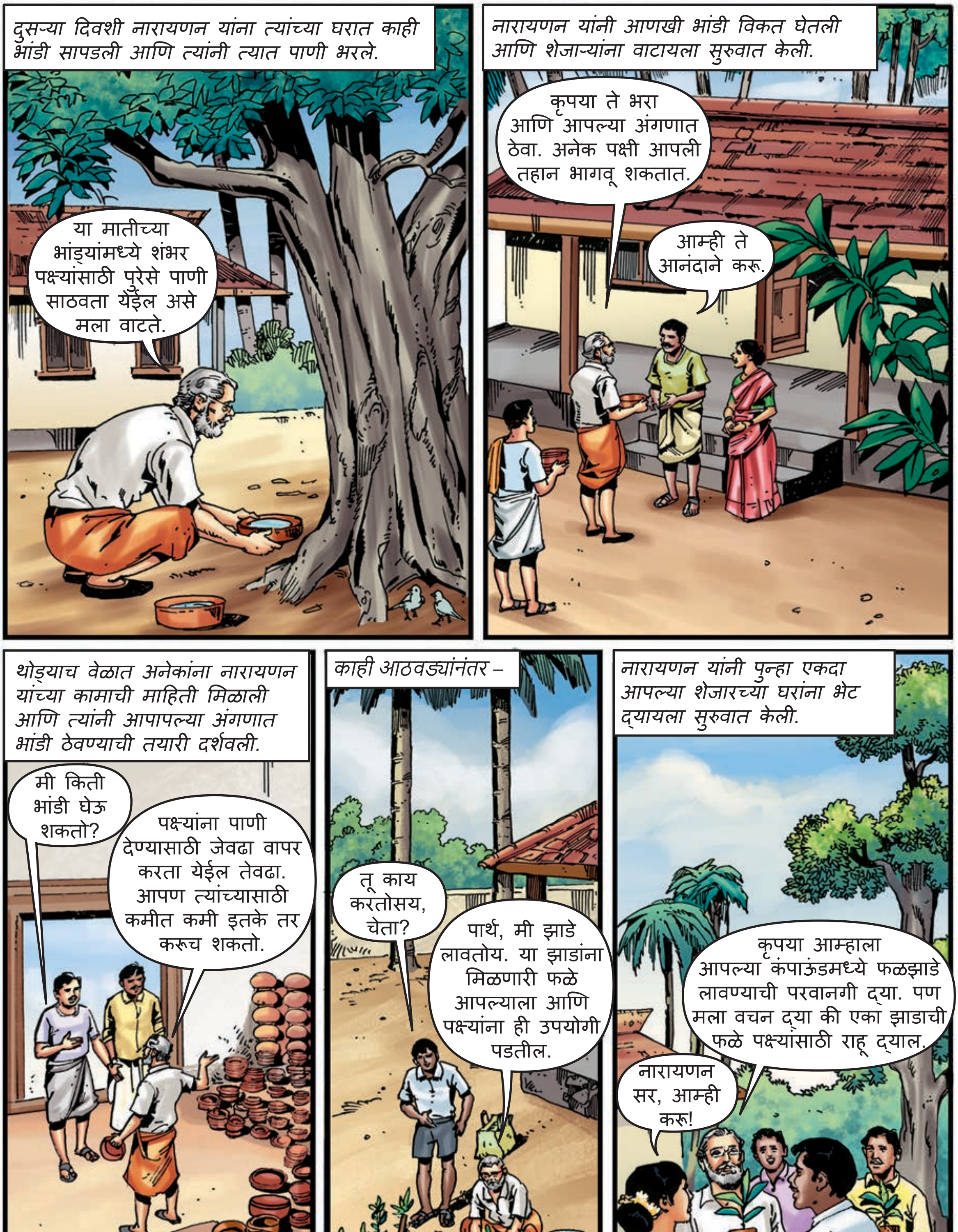

*जीवनरक्षक पाण्यासाठी मातीचे भांडे.

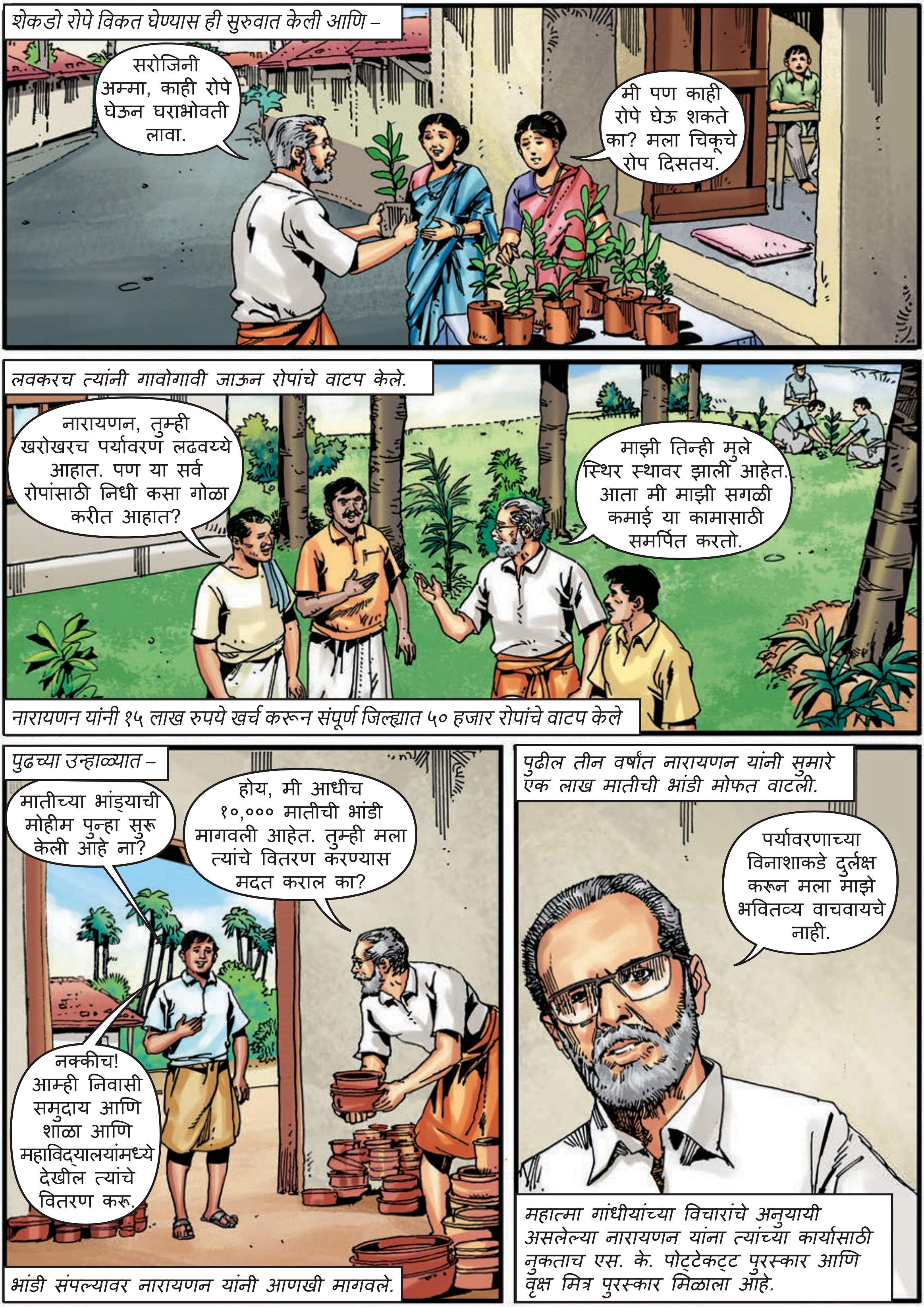
शेकडो रोपे विकत घेण्यास ही सुरुवात केली आणि –
सरोजिनी अम्मा, काही रोपे घेऊन घराभोवती लावा.
मी पण काही रोपे घेऊ शकते का? मला चिकूचे रोप दिसतय.
लवकरच त्यांनी गावोगावी जाऊन रोपांचे वाटप केले.
नारायणन, तुम्ही खरोखरच पर्यावरण लढवय्ये आहात. पण या सर्व रोपांसाठी निधी कसा गोळा करीत आहात?
माझी तिन्ही मुले स्थिर स्थावर झाली आहेत. आता मी माझी सगळी कमाई या कामासाठी समर्पित करतो.
नारायणन यांनी १५ लाख रुपये खर्च करून संपूर्ण जिल्ह्यात ५० हजार रोपांचे वाटप केले
पुढच्या उन्हाळ्यात –
मातीच्या भांड्याची मोहीम पुन्हा सुरू केली आहे ना?
होय, मी आधीच १०,००० मातीची भांडी मागवली आहेत. तुम्ही मला त्यांचे वितरण करण्यास मदत कराल का?
नक्कीच! आम्ही निवासी समुदाय आणि शाळा आणि महाविद्यालयांमध्ये देखील त्यांचे वितरण करू.
भांडी संपल्यावर नारायणन यांनी आणखी मागवले.
पुढील तीन वर्षांत नारायणन यांनी सुमारे एक लाख मातीची भांडी मोफत वाटली.
पर्यावरणाच्या विनाशाकडे दुर्लक्ष करून मला माझे भवितव्य वाचवायचे नाही.
महात्मा गांधीयांच्या विचारांचे अनुयायी असलेल्या नारायणन यांना त्यांच्या कार्यासाठी नुकताच एस. के. पोट्टेकट्ट पुरस्कार आणि वृक्ष मित्र पुरस्कार मिळाला आहे.

डॉ. कुरेला विठ्ठलाचार्य

*तेलंगणात

^घरमालक

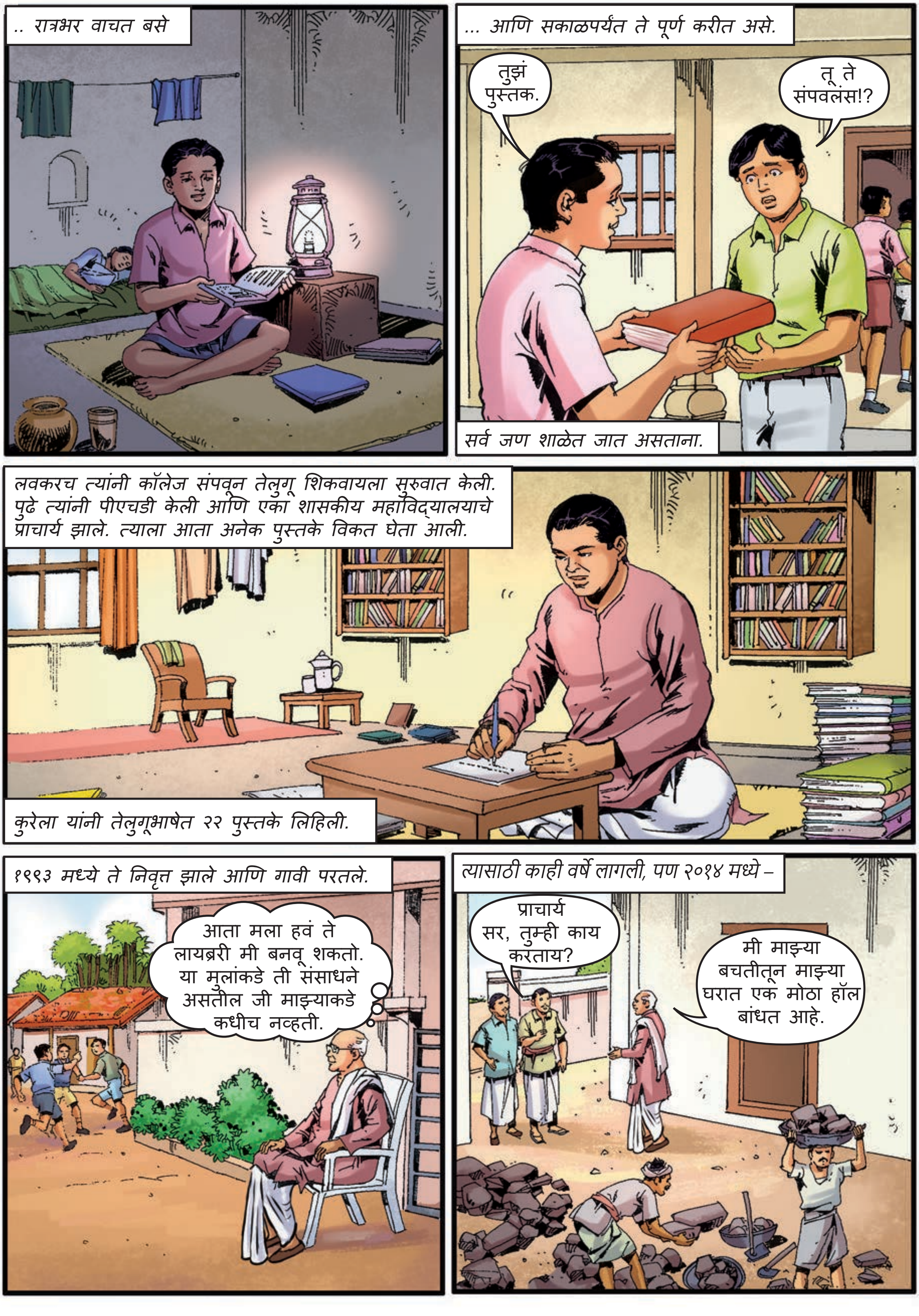
.. रात्रभर वाचत बसे
... आणि सकाळपर्यंत ते पूर्ण करीत असे.
तुझं पुस्तक.
तू ते संपवलंस!?
सर्व जण शाळेत जात असताना.
लवकरच त्यांनी कॉलेज संपवून तेलुगू शिकवायला सुरुवात केली. पुढे त्यांनी पीएचडी केली आणि एका शासकीय महाविद्यालयाचे प्राचार्य झाले. त्याला आता अनेक पुस्तके विकत घेता आली.
कुरेला यांनी तेलुगूभाषेत २२ पुस्तके लिहिली.
१९९३ मध्ये ते निवृत्त झाले आणि गावी परतले.
आता मला हवं ते लायब्ररी मी बनवू शकतो. या मुलांकडे ती संसाधने असतील जी माझ्याकडे कधीच नव्हती.
त्यासाठी काही वर्षे लागली, पण २०१४ मध्ये –
प्राचार्य सर, तुम्ही काय करताय?
मी माझ्या बचतीतून माझ्या घरात एक मोठा हॉल बांधत आहे.

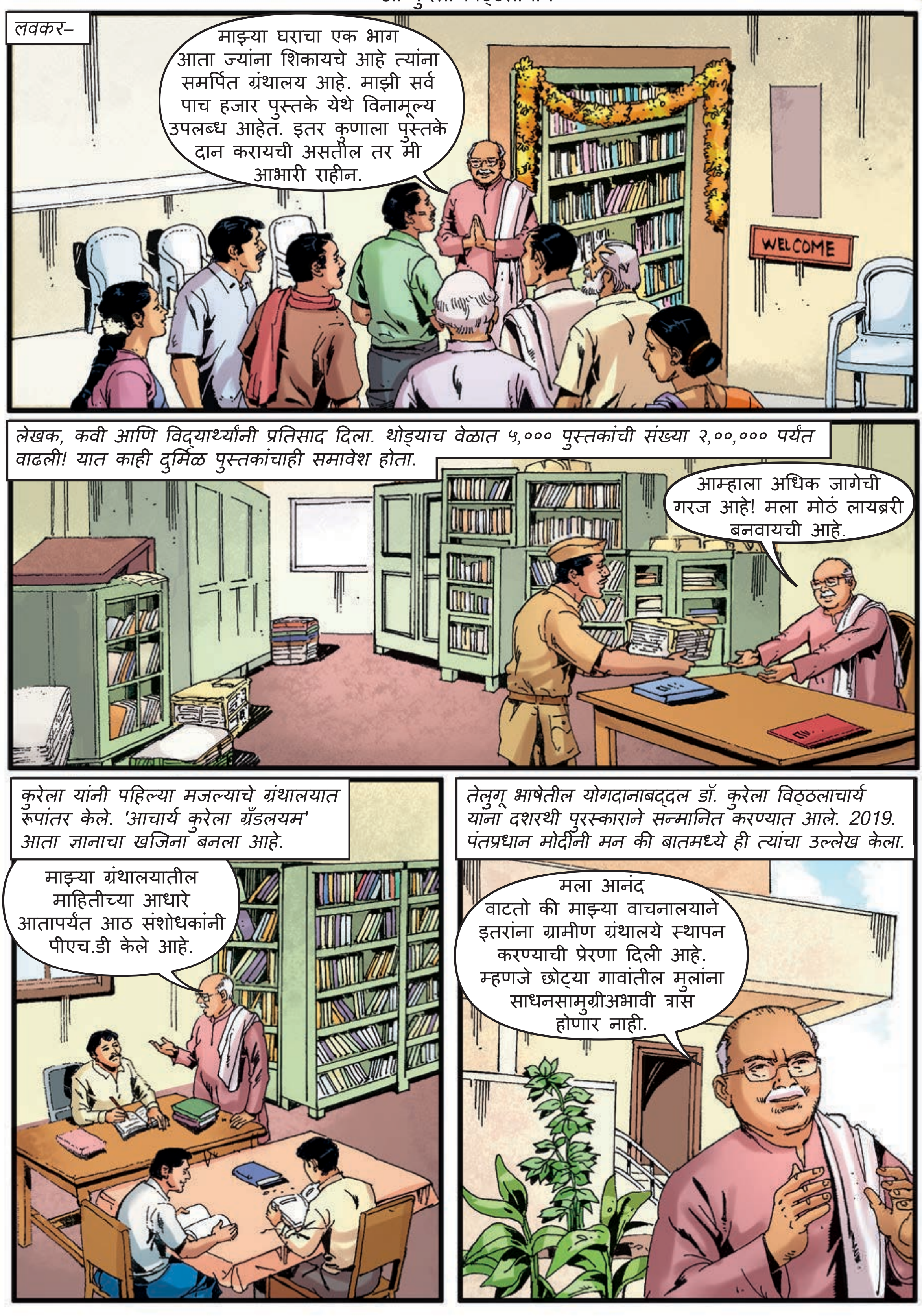
लवकर–
माझ्या घराचा एक भाग आता ज्यांना शिकायचे आहे त्यांना समर्पित ग्रंथालय आहे. माझी सर्व पाच हजार पुस्तके येथे विनामूल्य उपलब्ध आहेत. इतर कुणाला पुस्तके दान करायची असतील तर मी आभारी राहीन.
WELCOME
लेखक, कवी आणि विद्यार्थ्यांनी प्रतिसाद दिला. थोड्याच वेळात ५,००० पुस्तकांची संख्या २,००,००० पर्यंत वाढली! यात काही दुर्मिळ पुस्तकांचाही समावेश होता.
आम्हाला अधिक जागेची गरज आहे! मला मोठं लायब्ररी बनवायची आहे.
कुरेला यांनी पहिल्या मजल्याचे ग्रंथालयात रूपांतर केले. 'आचार्य कुरेला ग्रँडलयम' आता ज्ञानाचा खजिना बनला आहे.
माझ्या ग्रंथालयातील माहितीच्या आधारे आतापर्यंत आठ संशोधकांनी पीएच.डी केले आहे.
तेलुगू भाषेतील योगदानाबद्दल डॉ. कुरेला विठ्ठलाचार्य यांना दशरथी पुरस्काराने सन्मानित करण्यात आले. 2019. पंतप्रधान मोदींनी मन की बातमध्ये ही त्यांचा उल्लेख केला.
मला आनंद वाटतो की माझ्या वाचनालयाने इतरांना ग्रामीण ग्रंथालये स्थापन करण्याची प्रेरणा दिली आहे. म्हणजे छोट्या गावांतील मुलांना साधनसामुग्रीअभावी त्रास होणार नाही.

राहुल महाराणा

*ओडिशा मध्ये

ही बाटली चिखलाच्या कितीतरी थरांनी झाकलेली आहे! बराच काळ कचऱ्याचे ढीग साचले असावेत.

ती काठावर राहणाऱ्या लोकांकडून नदीत फेकली जाते.

खारफुटी परिसंस्थेसाठी महत्त्वाची असून जमिनीचे समुद्रापासून संरक्षण करतात! त्यांची काळजी घेतली पाहिजे

एक गोणी आणि मिशन घेऊन सज्ज होऊन...
... राहुलने आपला रविवार अष्टरंगा येथे घालवायला सुरुवात केली.

त्यांच्या या प्रयत्नांकडे जनतेचे लक्ष वेधले गेले. 8 जानेवारी 2022 रोजी त्यांनी आपली पहिली स्वच्छता मोहीम राबवली, ज्यात अनेक स्वयंसेवकांनी भाग घेतला.
आपल्या प्रयत्नांबद्दल धन्यवाद, सर्वांचे! आपण दिवसभर चांगले काम केले आहे.
हुरे!
आता सुरक्षारक्षक म्हणून काम करणारा राहुल अजूनही आपल्या ध्येयाशी कटिबद्ध आहे.
हे स्वच्छता प्रकल्प करण्यासाठी वेळ आणि पैसा मिळणे अवघड नाही का?
मी माझा बराचसा पगार त्यांच्यावर खर्च करतो. बदल घडवून आणताना बरं वाटतं. माझ्या आई-वडिलांचाही पाठिंबा आहे.
राहुल पाणथळ जागांच्या पुनर्वसनाचे आग्रही आहे.
मला आनंद आहे की आम्ही या खारफुटीची लागवड करत आहोत.
जेव्हा ते पूर्णपणे वाढतील, तेव्हा ते जैवविविधतेने भरलेले असतील आणि किनारपट्टीचे रक्षण करतील.
आतापर्यंत राहुल यांनी २२५० किलो कचरा साफ केला आहे.
लोकांनी कचरा टाकत राहिल्यास ही संख्या वाढतच जाईल.. पर्यावरण रक्षणासाठी प्रत्येकाने आपापली भूमिका बजावली तर नक्कीच भरभराट होईल.

मन की बात

खंड ४

पंतप्रधान नरेंद्र मोदी यांचा 'मन की बात' हा रेडिओ शो आपल्यात राहणाऱ्या रोजच्या नायकांना चॅम्पियन बनवतो. मोठ्या मनाने आणि अढळ निर्धाराने सज्ज असलेले हे लोक आहेत ज्यांनी बदल घडवून आणला आहे.

शाळेच्या मुख्याध्यापिका आणि सर्वसमावेशक शिक्षण पद्धतीच्या आग्रही पुरस्कर्त्या दीपमाला पांडे यांना भेटा. त्यांचा 'एक शिक्षक, एक कॉल' हा कार्यक्रम हळूहळू पण निश्चितपणे अपंग विद्यार्थ्यांना इतर मुलांप्रमाणेच दर्जेदार शिक्षण मिळण्यास मदत करत आहे.

सूर्यप्रकाशाने नटलेल्या देशासाठी, आपल्याला माहित आहे का की बहुसंख्य भारतीय व्हिटॅमिन डीच्या कमतरतेने ग्रस्त आहेत? चिंतला वेंकट रेड्डी या शेतकऱ्याला याचा मोठा धक्का बसला आणि 'ड' जीवनसत्त्व असलेली पिके घेण्याचा अभिनव मार्ग त्यांनी शोधून काढला.

कागदपत्रांसाठी अर्ज करणे असो किंवा गृहपाठासाठी संशोधन करणे असो, सर्व काही काही काही क्लिकवर आहे. मात्र, प्रत्येकाला इंटरनेटची सुविधा उपलब्ध नसते. वर्ल्ड वाइड वेबच्या चमत्कारांची ओळख आपल्या गावाला करून देणाऱ्या ओम प्रकाश सिंग यांच्याबद्दल वाचा.

'मन की बात'च्या चौथ्या खंडात रुची, माहिती देणाऱ्या आणि प्रेरणा देणाऱ्या अकरा नव्या कथा आपल्यासाठी घेऊन येत आहेत.

₹99

www.amarchitrakatha.com
ISBN 978-81-19596-08-9